Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ, БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

Газетэмнай 1921 оной декабриин 21-һээ гарана | № 63 (16586) | 1984 оной мартын 15, четверг | Сэн 3 мүнгэн.

Республикымнай ажалай үдэр

СЭЛЭНГЭҺЭЭ МЭДЭЭСЭНЭ

ЗОРИҺОНДОО ХҮРЭБЭ

Шэнэ жэлэй эхинһээ Галуута-Нуурай шахтын хүдэлмэришэд ажалай бүтээсые түсэбһөө гадуур 1 процентээр дээшэлүүлхын түлөө оролдосотойгоор ажаллажа, хоёр һарын турша соо ехэ амжалта туйлаба.

Газар дороһоо нүүрһэ малтажа абадаг Григорий Ильич Каленыхой хүтэлбэрилдэг 2-дохи участогай оньһожоруулагдамал комплексно бригада СССР-эй Верховно Соведэй һунгалтые угтуулан абаһан уялгаяа болзорһоо урид дүүргэбэ. Энэ коллектив 25000 тонный орондо 27500 тонно нүүрһэ малтажа, арадай ажахыда ябуулба.

БОЛЗОРҺОО УРИД

Гусиноозерско ГРЭС-эй барилгын управлениин 3-дахи участогай хамтын подрядаар хүдэлдэг А. В. Борковой бригада, һунгалтые угтуулан, дээшэлүүлэгдэһэн социалис уялга абаһан байна. Барилгашад 16 квартиратай байрын гэрые мартын 4-дэ ашаглалгада тушаахаар хараалһан юм. Һүүлшын үдэрнүүдтэ бүтээсэ ехэтэйгээр хүдэлжэ, шэнэ гэрээ болзорһоо уридшалан, мартын 1-дэ гүрэнэй шалгалтын комиссида тушааһан байха юм.

Н. НАМСАРАЕВ,
манай корр.

БЭЛЭН БОЛГООБДИ

Бүхы, техникые хаһа сагтань, һайн шанартайгаар бэлдэхэ.

Энэ мүрысөөндэ манай нэгэдэхи тракторна бригадынхид эдэбхитэйгээр оролсожо, урид абаһан уялгануудаа амжалтатайгаар дүүргэжэ байна. Жэшээлхэдэ, хэрбээ түрүүн түсэб табихадаа хабарай тарилгада хүдэлхэ бүхы техникые апрелиин 1 болотор хуу бэлэн болгохо гэжэ хараалһан һаа, мүнөө тэдэнээ мартын 20 болотор дууһыень заһабарилжа, жагсаалда табихамнай. Тэрэшэлэн энэ һарын эхеэр бүхы 20 тракторнууднай заһабарилагдажа, дүүргэгдээд байгаа. Ойрын үдэрнүүдтэ һүүлшын хэдэн плуг, плоскорез болон сеялкэнүүд бэлэн болгогдожо гаргагдахань.

Техникэ заһабарилга дээрэ дүршэлтэй бэрхэ механизаторнууд Ф. В. Леонов, Г. П. Митяев, Л. Н. Давыдов гэгшэд онсо шалгарна. Тэдэнэр өөһэд өөһэдынгөө үдэр бүриин даабарие эрхим шанартайгаар дүүргэдэг юм.

Бидэ колхозойнгоо тракторна гурбадахи бригадынхидтай (бригадирынь Ю. В. Нечаев) мүрысэдэгбди. Тэдэмнайшье баһал машина, техникэеэ хабарай тарилгада һайнаар бэлдэжэ байна.

З. ШИТИН,
Загарайн районой «Гигант» колхозой тракторна бригадын бригадир.

ДАБААТЫНХИД АМЖАЛТАТАЙ

Бэшүүрэй совхозой Дабаатын һү һаалиин фермын һаалишад жэлэй эхинһээ хойшо сагаан эдеэ элбэгээр абахын түлөө тэмсэлдэ хам оролсоод, эршэтэй ажаллажа байна. Эдэнэр февраль һарын дүнгөөр һү һааха түсэбөө 118 процент бэелүүлээ.

Ажахы доторoo дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ энэ фермын һаалишад Тамара Мякотина, Нина Цыдыпова, Галина Цыренова болон бусад түрүүлжэ ябана. Эдэ малшад һү һааха үнгэрһэн һарынгаа түсэбые холо үлүүлэнхэй.

Тус совхозой һаалишад тоһоной заводто үдэр бүри 18 центнер һү худалдана.

И. ВИКТОРОВ.

Манай фотокорреспондент А. Шойжоловой буулгаһан зураг дээрэ Ленинскэ комсомолой нэрэмжэтэ нарин сэмбын комбинадай утаһа орёогшо Вера Зандаковае харанат. Тэрэнэй ажалай намтар 1979 онһоо энэл предприятида эхилһэн юм. Мүнөө Вера Зандакова комбинадайнгаа түрүү хүдэлмэришэдэй тоодо оронхой. Тэрэ һара бүриингөө даабари 120—125 процент дүүргэнэ, бригадынгаа профоргоор һунгагдажа, ниитын ехэ хүдэлмэри ябуулна.

Хүдөө ажахын шэнжэлэл

ШИИДХЭХЫ ХАҺАДАА ОРОХОНЬ

Республикымнай колхоз, совхозуудта хонидой түл абажа түлжүүлхэ харюусалгатай хаһа түлэг дундаа үргэлжэлнөөр. Мүнөө районуудай ажахынуудай зарим түрүү хонишодой бригаданууд эхэ хониин бүриһөө хурьга абанхай, гарза хоролтогүй түлжүүлжэ байһанаа баяртайгаар мэдээсэнэ. Байгша оной мартын 10-най мэдээгээр республика доторнай бүхыдөө 532.671 хурьган абтанхай тэнжээгдэнэ. Юрэнхы дээрээ энэ жэлдэ районуудай колхоз, совхозуудта хурьгадай гарза хоролто нёдондоной энэ үеынхиһөө зарим тэды доошолуулагданхай гэжэ тэмдэглэлтэй. Республикын Хүдөө ажахын министерствын суглуулһан тоо мэдээнүүдые зэргэсүүлэн харахада, хони олоор үсхэөэрилдэг Зэдын районой колхоз, совхозуудта мүнөө бүхыдөө 97.318 хурьган абтаад, тэрэнэй 96.879-ниинь түлжүүлэгдэнэ. Тиихэдэ Мухар-Шэбэрэй, Сэлэнгын, Бэшүүрэй, Хориин, Хяагтын, Хэжэнгын районуудай ажахынуудта хурьгад олоор абтанхай. Эхэ хонидоо искусственна аргаар үрэжүүлхэ хүдэлмэреэ эмхитэй һайнаар үнгэргэһэн ажахынуудта хонидой түл абаха хаһань богони болзорто үргэлжэлнэ гээшэ. Жэшээлбэл, Хориин районой Үдын, Анаагай совхозуудта, Мухар-Шэбэрэй районой «Искра», «Знамя Ленина» колхозуудта хонидой түл абаха хаһань дүүрэхэ дүтэлэнхэй.

Һаяын мэдээгээр Мухар-Шэбэрэй районой «Искра» колхоздо эхэ хонидой гурбан отарада эхэ хониин бүриһөө хурьган абтаад, гарза хоролтогүй түлжүүлэгдэнэ. Тусхайлбал, Сунгарайн үсэлжөөндэ байрлаһан Родион Иванович Мальцевай даадаг отарада 604 эхэ хониһоо 641 хурьган абтанхай тэнжээгдэнэ. Эндэһээ холо бэшэхэнэ оршодог Павел Фадеевич Мальцевай бригадада 616 хурьган түлжүүлэгдэнэ. Мүн энэл ажахын Савелий Миронович Тихоновэй даадаг эхэ хонидой отарын хонишод 604 эхэ хониноо 608 хурьга абаад үхэл гарзагүй тооиржуулна. Тиихэдэ Хориин районой Үдын совхозой суута хонишон Георгий Мархаевич Бимбаевай, Анаагай совхозой ахалагша хонишон, СССР-эй Верховно Соведэй депутат Дулма Жимбоевна Дондоковагай, Баргажанай районой Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой ахалагша хонишод, Социалис Ажалай Геройнууд Даша-Нима Буодиевич Сундуевай, Ольга Энхеевна Сангадиевагай болон бусад олон түрүү хонишодой ударидадаг бригаданууд 100 эхэ хониин бүриһөө 100, мүн дээшэшье хурьга абажа, хараалһан зорилгоёо холо үлүүлэнхэй байһанаа мэдээсээ һэн.

Байгша оной үбэлжэлгэдэ районой ажахынууд үбһэ тэжээлээр урдынхиһаа элбэг байһандаа ниитынгээ адууһа малые гэмгүй һайнаар ондо оруулжа байна. Илангаяа эхэ хонидой отаранууд тэжээлээр дутамаггүй үоэлжэнэ. Үбһэ, зеленкоор, һолоомоор, ногооной болон шэлбүүпэнэй витаминтай гурилаар, талха тариянай зүйлөөр ядамаггүй хангагдаад байхадаа хурьгалһан хонид дэлэндээ һүтэй байна гээшэ. Ингэжэ абтаһан хурьгадыншье эхынгээ уурагта, һүндэ садажа, түргэн тобиржоно ха юм.

Үнгэрэгшэ намартаа оройхон болотор дулаан байжа, һүрэг эхэ хонидоо тариянай поли дээрэ, хэнзэ ногоондо бэлшээжэ тэжээлээ ехээр алмаһан бригаданууд захаһаа олон ааб даа. Удаань үбэлжэлгэдөө, түл абалгадаа эмхитэй һайнаар бэлдэһэн байха. Эдэ бүгэдын ашаар Бэшүүрэй районой ажахынуудта нёдондоной энэ үеынхидэ орходоо хурьгадай гарза хоролто 0,4 процент, Зэдын райондо 0,1 процент, Захааминай райондо 0,4 процент, Түнхэнэй районой колхоз, совхозуудта 0,4 процент доошолһон байна. Тиигэһээ Сэлэнгын, Хяагтын, Яруунын, Хэжэнгын районуудай ажахынуудта хурьгад гарзална гэжэ тэмдэглэлтэй.

Яруунын, Хэжэнгын районуудай колхоз, совхозууд хурьгадай гарза хоролтые нёдондоной энэ үеынхиһөө хахадаарнь доошолуулаашье һаа, мартын 10-най мэдээгээр бүхыдөө абтаһан хурьгадайнгаа 1,4 процентыень гарзада оруулаа. Тиихэдэ Хяагтын районой ажахынуудта абтаһан хурьгадай гарза 2,5 процентдэ хүрэнхэй. Мүн Сэлэнгын районой хонишод хамагһаа олоор хурьгадаа гарзалуулжа байна. Эндэ бүхыдөө абтаһан хурьгадайнь 3,3 процентынь гэхэ гү, али 1721 хурьган үхэл хоролтодо ороһон байха юм.

Абтаһан хурьгадай гарзада ороходо ушар юунһээб гэбэл, нэгэдэхсэр, тэжээлэй хэды элбэг байгаашье һаань, тэрэнь аша үрэтэйгөөр хэрэглэгдэнэгүй. Хурьгалһан хонидоо һайнаар хооллуулжа һүтэй болгохо талаар зарим хонишод оролдолго гарганагүй. Мүн абтаһан хурьгадаа түлжүүлхэдээ зоотехническэ заабаринуудые нарибаар баримталнагүй. Зарим ажахынуудай эхэ хонидой отарануудта хурьгадайнь байра хүйтэн байхаһаа гадна, шиигтэй нойтон, харанхы байдаг. Тиихэдэ байра соонь шэбхэ, шээһэнэй эхүүн гашуу отар үнэртэн байдаг гээшэ. Иимэ муухай байра соо харуулагдаһан хурьгад түрүүшын үдэрһөө үшөө хаашанда нэрбэгдэжэ гансашье доройтохо бэшэ, мүн муудаһаар муудажа гарзална ха юм. Жэшээлбэл, Сэлэнгын районой Карл Марксын нэрэмжэтэ колхоздо эхэ хонидой олохон отарануудта хурьгадайнь байра соо ариг сэбэр сахигданагүй. Байрань саг болзортоо һалхитуулагдадаггүй байһандаа эхүүн гашууотар үнэрынь ехэ. Тиихэдэ түргэн туһаламжа үзүүлхэ ветеринарна аптечкэнүүдээр гүнсэд хангагдаагүй байха юм.

Абтаһан хурьгадаа гарза хоролтогүй түлжүүлхэ гэбэл, нэн түрүүлэн байрыень дулаахананаар байлгахаһаа гадна, ариг сэбэрые нарибаар сахиха эрилтэ табигдана. Хурьгадай үбһэ, талха тариянай зүйл эдижэ захалбал, тэжээлыень, уһыень үдэртэ хэдэн удаа шэнэлжэ байхада һайн. Эдэ бүхы хүдэлмэриие ажахынуудай мэргэжэлтэд, түбхын түрүүндэ зоотехнигүүд, ветеринарна фельдшер, врачнар нарибаар хинан шалгажа, элирүүлэгдэһэн дутагдалыень дары усадхахаар хэмжээ абаха зэргэтэй.

Республикымнай диилэнхи районуудай ажахынуудта мүнөө хонидой түл абаха харюусалгата хаһань дүүрэнтэжэ байна. Тиимэһээ мүнөө абтаһан хурьгадаа нэгэшье гарза хоролтодо оруулангүй түлжүүлжэ, ногоон дээрэ гаргаад, эхэһээнь һалгаажа тушааха гээшэ бүришье харюусалгатай хэрэг мүн.

РЕСПУБЛИКЫН РАЙОНУУДТА ХОНИДОЙ ТҮЛ АБАЛГЫН ЯБАСА ТУХАЙ 1984 ОНОЙ МАРТЫН 10-най МЭДЭЭН

Районууд	Абтаһанииинь	Гарзалһаниинь (процентээр)	Түлжүүлэгдэжэ байһаниинь
Баргажанай	19935	0,6	19807
Бэшүүрэй	42881	0,2	42807
Зэдын	97318	0,5	96879
Яруунын	36511	1,4	36017
Загарайн	14198	0,9	14064
Захааминай	12634	0,7	12548
Хэжэнгын	38265	1,4	37725
Хурамхаанай	26915	0,1	26885
Хяагтын	49104	2,5	47875
Мухар-Шэбэрэй	63840	0,5	63500
Ахын	3954	0,9	3917
Сэлэнгын	52133	3,3	50412
Түнхэнэй	7832	0,4	7803
Улаан-Үдын	30600	0,4	30490
Хориин	42120	0,4	41942
Республика бүхыдөө	538240	1,0	532671

КОММУНИС СУББОТНИГЫЕ УГТУУЛАН

«АГУУЕХЭ ҮҮСХЭЛ» ҮРГЭЛЖЭЛҺӨӨР

В. И. Ленинэй түрэһөөр 114 жэлэй ойе амжалта түгэс ажалай һайндэрөөр тэмдэглэхэ гэһэн Москвагай түрүү предприятинуудай ажалша коллективүүдэй үүсхэлые республикымнай ажалшад халуунаар дэмжэн уттаба. Политическэ, ажалай эмхидхэлэй гүн удхата энэ үйлэ хэрэгтэ зорюулагдаһан митингнүүд Улаан-Үдын промышленна предприятинуудай коллективүүдтэ болоно.

ЛОКОМОТИВНА ДЕПО

Эндэхи бэлэдхэлэй цехтэ депогой хүдэлмэришэд, машинистнүүд олоороо сугларба. Оронойнгоо ниислэл хотын түрүү предприятинуудай коллективүүдэй үүсхэл дэмжэжэ, байгша оной апрелиин 21-дэ коммунис субботник үнгэргэлгэдэ зорюулагдаһан митингые депогой парткомой секретарь В. А. Гранат нээбэ.

Удаань депогой машинист Б. А. Ивахненко, техническэ заһабарилгын цехэй слесарь А. И. Москвитин, туршалтын цехэй слесарь В. Ф. Кравченко, электро-аппаратна цехэй слесарь, комсомолец А. Музыков, депогой начальнигай орлогшо А. П. Громов гэгшэд үгэ хэлээ. Тэдэнэр булта «улаан субботын» үдэр өөр өөрынгөө коллективэй бүтээхэ ажал тухай хөөрэжэ үгөө.

Депогой хүдэлмэришэд ажалай һайндэрэй үдэр эдэбхи үүсхэлтэй, оролдосотой шударгыгаар хүдэлжэ, ашаанай ба пассажирска 398 поезд алмагдаһан элшэ хүсөөр ябуулха, 153 маневрово бригадануудые хүдэлгэхэ, 5 электровоз, 2 тепловоз, 1 электропоезд заһабарилха, 50 зүйлэй зэр зэмсэг бүтээхэ, 800 түхэригтэ барилга-хабсаралгын хүдэлмэри хэхэ, «Петровско завод—Слюдянка» гэһэн участогто «улаан субботын» эстафетын поезд гэнэ усалгүй, һайнаар саг соонь жолоодон гаргаха гэһэн шиидхэбэри хамтынгаа митинг дээрэ абаба. «Агууехэ үүсхэлэй» үргэлжэлэл — коммунис субботнигто М. И. Калининай нэрэмжэтэ локомотивна депогой хүдэлмэришэд бултаараа гараха байһанаа мэдүүлээ. Субботнигой тоогоор 100 мянган түхэригэй хүдэлмэри бүтээгдэжэ, 7200 түхэриг мүнгэ зөөри арбан нэгэдэхи табан жэлэй жасада оруулагдахаар хараалагдаа.

Д. ДАШИЕВ.

ПРИБОР БҮТЭЭЛГЫН НЭГЭДЭЛ

В. И. Ленинэй түрэһөөр 114 жэлэй ойдо зорюулжа, Бүхэсоюзна коммунис субботник үнгэргэхэ гэһэн москвагайхидай үүсхэлые Улаан-Үдын үйлэдбэриин прибор бүтээлгын нэгэдэлэй коллективэй хүдэлмэришэд болон инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд нэгэн һаналтайгаар дэмжэбэ. Партиин ЦК-гай декабриин (1983 он), февралиин (1984 он) Пленумүүдэй шиидхэбэринүүдые бэелүүлгэдэ горитой хубитаяа оруулхаар бэлэмди гэжэ нэгэдэлэй бүхы цехүүдтэ боложо үнгэрһэн митингнүүд дээрэ ажалшад мэдүүлээ. Субботнигой үдэр эгээл үндэр бүтээсэтэйгээр ажаллахабди, халаанай даабаринуудые 120—150 процент дүүргэхэбди гэһэн социалис уялгануудые абаһан коллективүүд үсөөн бэшэ. Ленинэй болон Ажалай Улаан Тугай орденуудтай мэдээжэ бригадир П. Х. Хунгуреевэй хүтэлбэрилдэг слесарьнүүд ажалай һайндэртэ халаанайнгаа даабари 120 процент дүүргэхээр хараалба. Залуу токарь комсомолец Руслан Кочетов, С. В. Клобуковагай хүтэлбэрилдэг мастерска участогууд болон бусад түрүүшүүл энэ үдэр ажалай эрхим үндэр бүтээсэ хангахабди гэжэ найдуулаа.

Нэгэдэлэймнай олонхи коллективүүд субботнигой үдэр алмаһан эдһээ продукци гаргаха юм.

Н. КИРДЕЕВ,
нэгэдэлэй парткомой секретарь.

НЭГЭДЭХИ ГОРПИЩЕТОРГ

СССР-эй Верховно Соведэй һунгалтые угтуулан, Улаан-Үдын 1-дэхи горпищеторгын коллектив дээшэлүүлэгдэһэн социалис уялгануудые абажа, амжалтатайгаар бэелүүлээ һэн. Тиигэжэ хоёр һарын түсэбтэ даабарие 107,1 процент дүүргэө. Ажахын тоосоото 3-дахи нэгэдэлэй түбэй магазинай коллектив эд бараанай эрьесын түсэбые февралиин 22-то дүүргэөд, хоёр һарынгаа даабарие арбан процентээр үлүүлжэ шадаһан байна.

Москвагай түрүү предприятинуудай ажалша коллективүүдэй гаргаһан патриотическа үүсхэлые дэмжэн, горпищеторгын коллектив үсэгэлдэр митинг үнгэргэбэ. Субботнигой үдэр магазинуудай тойронхиие болбосон түхэлтэй болгохо, ажалдаа эрхим һайнаар хүдэлжэ, дүн хамта 2 мянган түхэригэй хүдэлмэри хэхэ гэжэ худалдаа наймаанай хүдэлмэрилэгшэд митинг дээрээ шиидхэбэ.

— «Улаан субботнигой» үдэрые хүдэлмэриин ёһотой һайндэр болгоё, худалдан абагшадые һайнаар хангая, түсэбөө үлүүлхые оролдоё,— гэжэ ажахын тоосоото 3-дахи магазинай директор Е. М. Краснопеева хэлээ.

Тэрэнэй дурадхалые горпищеторгын директорэй орлогшо И. Т. Коровиков, нэгэдэхи пищеторгын ВЛКСМ-эй комитедэй секретарь А. Потапенко болон бусад һайшаан дэмжэжэ, апрелиин 21-дэ эрхим һайнаар хүдэлхэ байһанаа элирхэйлээ.

— Би субботнигой үдэр даабаряа 10 процентээр үлүүлэн дүүргэхэб,— гэжэ 72-дохи магазинай багсалалгын цехые даагша М. А. Ефремова мэдүүлһэн байна.

Б. ДАМБАРИНЧИНОВ.

СУДНА БҮТЭЭЛГЫН ЗАВОД

Үсэгэлдэр механо-хабсаралгын цех соо апрелиин 21-дэ үнгэргэгдэхэ коммунис субботнигто зорюулагдаһан митинг болсбо. Заводой парткомой секретарь П. К. Козырев митингые нээхэ зуураа ороноймнай ниислэл Москва хотын түрүү предприятинуудай үүсхэлые заводой коллектив һайшаан дэмжэжэ байна гэжэ тэмдэглэбэ.

Удаань 3-дахи цехэй токарь, дайнай ба ажалай ветеран М. Г. Рандин үгэ абажа, субботнигой үдэр бүтээсэ ехэтэйгээр хүдэлхыень заводойнгоо хүдэлмэришэдые уряалба. Тэрэ өөрөө энэ үдэр халаанайнгаа даабарие 150 процент дүүргэхэ байһанаа мэдүүлээ.

5-дахи цехэй хүдэлмэришэн В. Г. Дружинина, дүрбэдэхи цехэй комсомол-залуушуулай коллективэй бригадир О. Хартиков гэгшэд үгэ хэлэхэдээ, коммунис субботнигой үдэр өөр өөрынгөө коллективэй хэхэ ажал тухай хөөрэһэн байна.

«Улаан субботын» үдэр заводой коллектив бүтээсэ ехэтэйгээр хүдэлжэ, Эхэ оронойнгоо жасада 3100 түхэриг оруулха гэжэ шиидэбэ.

Д. АМОГОЛОНОВ.

ПАРТИЙНА АЖАБАЙДАЛ

ОЛОНОЙ ЭДЭБХИ БАДАРУУЛАН...

Һүүлэй хэдэн жэлэй туршада Оронгын совхоз район дотороо эгээл гээгдэнги ажахынуудай тоодо орожо ябаа юм. Энэ үедэ совхозой тараалан дээрэһээ мүртэй ургаса абтадаггүй, адууһа малай ашаг шэмэнь доошолһон, ажалай журам хараа байса һулараһан байна. Тиихэдэ жэл бүри шахуу ажахын хүтэлбэрилэгшэд һэлгэгдэжэ, мэргэжэлтэдшье элдэб тушаалнуудта ябаад үзэбэ. Теэд совхозой экономико өөдөө гараагүй. Ушар иимэһээ арбан нэгэдэхи табан жэлэй эхиндэ ажахын шэнэ хүтэлбэри ба партийна бюрогой урда эрид хубилалта туйлаха гэһэн шангя эрилтэ табигдаһан байгаа.

Зүгөөр олон жэлдэ хамагай хойно ябаһан ажахын ажалшадай эдэбхи үүсхэлыень бадаргаха, хүсэ шадалыень үндэр туйлалтанууд тээшэ элсүүлхэ гээшэ хүнгэн хэрэг бэшэ ааб даа. Тиимэһээ совхозой дирекци, партийна организаци ажахынгаа экономикые һайжаруулхын тула түрүүшын кадрнуудтаа анхаралаа хандуулжа эхилһэн байна. Партбюрогой зууршалгаар ажахын гол һалбаринуудые хүтэлбэрилгэдэ харюусалга ехэтэй, хүдэлмэришэн зонтой үгээ һайнаар ойлголсожо шадаха хүнүүд табигдаһан, дунда шатын тушаалнуудта дээдэ, тусхай дунда эрдэмтэй мэргэжэлтэд эльгээгдэһэн юм. Механизаторнуул, малшадайшье кадрнууд дүй дүршэлөөр баян коммунистнуудаар бэхижүүлэгдэһэн байха. Тингэжэ мүнөө совхозой партийна организациин бүридэлдэ ородог 82 коммунистын 18-ниинь хүдөө ажахын мэргэжэлтэд, 16-ниинь механизатор, 15-ниинь малшад, 6-ниинь луговодоор гү, али огородшоноор хүдалнэ. Иигээд ерэхэдээ, совхозой олонхи коммунистнууд ажахынгаа гол шухала һалбаринуудта ажаллана бшуу. Тэдэнэр өөһэдөө һайнаар хүдэлхын хажуугаар, олондо жэшээ харуулжа, нийтын хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадалсажа ябадаг юм. Эдэбхи, үүсхэл ехэтэйгээр ажалладаг хүнүүдэй тоодо арадай депутадуудай Улаан-Үдын районно Соведэй депутат, эрхим луговод А. Г. Цыремпилов, хонишод В. М. Малашинов, Н-Д. Д. Доржиев, ахамад мелиоратор Д. Ц-Н. Мункуев, һаалишан Г. Г. Раднаев, тугалшан Ц-Д. А. Жамбалова болон бусад оролсонс.

Нийтын адууһа малай тоо толгойень олошоруулхын, ашаг шэмыень дээшэлүүлхын тула түбхын түрүүн тэжээлэй найдамтай бааза тогтоохо гээшэ тон шухала гэжэ бултанда мэдээжэ. Совхозой дирекци, партийна организаци, олон жэлдэ гандажа, һалхинда үлеэлгэжэ муудаһан газарайнгаа үрэжэл һайжаруулха талаар нилээд оролдолго гаргаба. Мүнөө ажахын поли бүхэндэ тобшо тодорхой технологическа карта табигдана, газарай хүрьһэ хамгаалха агротехническэ хэмжээ ябуулгануд үргэнөөр нэбтэрүүлэгдэнэ.

Нёдондо совхозойхид тараан ажалда хамтын подряд нэбтэрүүлһэн юм. Шэнэ гуримаар хүдэлжэ эхилһэн тараан ажалай бригадануудай хэхэ хүдэлмэри, даабаринууд, мүн хүдэлмэришэдэй абаха салин хүлһэн тухай асуудалнууд ажахын дирекциин, партбюрогой, профсоюзна болон комсомолой комитедүүдэй хамтын заседани дээрэ алишье талаһаа зүбшэгдэһэн байна. Тингэжэ энэ арга һайнаар эмхидхэгдэжэ, хабарай тарилгын, ургаса хураалгын хүдэлмэринүүд саг болзор соогоо хэгдээд, намартаа ороoһото ургамалнуудай үндэр ургаса абтаа бэлэй. Тодорхойлходо, нёдондо дүн хамта 68460 центнер ороoһо хадажа, 17610 центнерыень гүрэндэ тушааһан юм. Тингэжэ совхоз гүрэндэ ороoһо тушааха талаар табан жэлэй түсэб болзорһоонь урид бэелүүлбэ. Түрэл ажахынгаа үндэр амжалтада тракторно-тараан ажалай бригаданuудай бригадирнууд Д. Б. Запханов, Н. Б. Кишиктуев, комбайнернууд В. Д. Суслов, партиин гэшүүндэ кандидат С. Н-Д. Доржиев болон бусад нилээд хубитаяа оруулһан байна.

Совхозой сабшалан һайжаруулха талаар ехэ хүдэлмэри хэгдээ гэжэ онсолон тэмдэглэлтэй. Хоёр жэлэй саада тээ Баруун-Оронгын уһалууриин системэ ашаглагдажа, нийтын малда үбһэ тэжээл ехээр бэлэдхэхэ арга олгогдобо. Гадна совхозой сабшалангай ехэнхинь үндэһөөрөө шэнэлэгдэжэ, эндэ ороной хэдэн хизаар, областьнуудһаа асарагдаһан элдэб сортын олон жэлэй ногоон таригдаа. Тиигэжэ ногооной ургаса эрид дээшэлһэн байна. Жэшээлхэдэ, үнгэрһэн жэлдэ сабшалангай гектар бүриһөө дунда зэргээр 28 центнер ургаса абтаа гэхэ гү, али 2638 тонно сенаж дараhдаа, 35 мянган центнер үбһэн һүрилэгдөө.

Сабшалан һайжаруулга дээрэ ажалша бэрхэ хүнүүд хүдэлдэг. Тэдэнэй дүрбэниинь коммунистын үндэр нэрэ солые дурдуулжа ябадаг. Жэшээнь, наһаараа залуушье һаа, ажалаараа алдаршаһан Александр Галданович Цыремпиловэй участогай гектар бүриһөө нёдондо 70 гаран центнер үбһэн хураагдаба. Түрүү луговод жэл бүри тэжээл бэлэдхэлгын звеное толгойлоод, коллективэйнгээ хүдэлмэрие эрхимээр эмхидхэжэ, ажахы доторoo дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ эрхимлэнэ. Энэ звеногой гэшүүд хоёр жэл удаа дараалан холын аяншалгын путевконуудаар урмашуулагдаа юм.

Тарааашадай, луговодуудай амжалтануудh малшадай ажалда ехэ нүлөө үзүүлнэ. Совхозой малшад гүрэндэ һү, ноoһо тушааха талаар гурбан жэлэйнгээ даабаринуудые дүүргэжэ шадаа. Тиигэжэ хамтын оролдолгын ашаар совхозой коллектив үнгэрһэн жэлые 723 мянган түхэриг сэбэр олзотойгоор түгэсхэбэ.

Түс совхоздо һү һаалиин гурбан фермэ бии юм. Коммунист Ц. Д. Доржиевагай даадаг 2-дохи фермын коллектив нёдондоноо үбэлжэлгые амжалтатайгаар үнгэргэһэнэйнгөө түлөө СССР-эй Хүдөө ажахын министерствын шанда хүртэһэн алдартай. Тиихэдэ В. Г. Чердоновой даадаг 3-дахи фермын һаалишад үнеэн бүхэнэйнгөө һаамые 1982 онойхидо орходоо, 600 килограммаар дээшэлүүлжэ, толгой бүриһөө тугал абаһан байна. Гэбэшье бүхы дээрэнь хаража үзэхэдэ, һү һаалида горитой дутуу дунданууд үшөөл бии. Юуб гэхэдэ, нёдондо совхозой үнеэн бүриһөө жэл соо дунда зэргээр оройдоол 1662 килограмм һүн һаагдаба. Ажалай журам хазагайруулха ябадалнууд дайралдана. Үхэр мал гарзада олоор ороһон байгаа. Ушар иимэһээ байгша оной малай үбэлжэлгэ партийна организациин саг үргэлжын анхарал доро ябана. Жэшээлхэдэ, һүнэй фермэнүүдтэ, отаранууддта саг үргэлжын, үгышье һаа, ойро зуурын партийна бүлэгүүд, арадай хиналтын постнууд байгуулагдажа, малшадай хүдэлмэрие шалгажа, хэрэгтэй сагтань туһаламжа үзүүлдэг юм.

Малай үбэлжэлгын ябаса тухай асуудалнууд партийна суглаануудаh, бюрогой заседаниинуудай үзэмжэдэ саг үргэлжэ табигдана. Гансал февраль һарада энэ асуудал партбюрогой заседани дээрэ хоёр дахин хэлсэгдээ. Һарын эхеэр үнгэрһэн үргэдхэмэл заседани дээрэ һү һаалиин фермэнүүдые даагшанар, хонин ажалай бригадирнар тоосоһон байна. Хониной түл абалгын шухала кампани ипала эмхитэйгээр үнгэржэ байна. Мүнөө хурьга абаха түсэб дүүргэгдэхэ болоо.

Гэбэшье һү һаалиин фермэнүүдэй, илангаяа Түбэй фермын хүдэлмэри һанапанда хүрэнэгүй. Гол шалтагааниинь гэхэдэ, совхозой бүхы малай тэжээл бунлуулха цех үгы, фермэнүүд дэргэдэхи цехүүд һаамхан үнеэдые һайнаар бэлдэһэн тэжээлээр хангалагүй. Тиимэһээ партбюро ерэхэ жэлдэ тэжээл бэлдэдэг томо цех, 250 тугалай шэнэ байра барюха, зунай сагта һаамхай үнеэдэй бэлшээри зүбөөр эмхидхэжэ, 3500 түлэ шахан таргалуулха тусхай талмай түхеэрхэ гэһэн тогтоол баталан абаһан байна. Энэ тогтоолыень совхозой дирекци дэмжэнхэй.

Нигэжэ партийна суглаанууд дээрэ гүнзэгы удха шанартай асуудалнууд табигдана. Тэдэниие зүбшэн хэлсэлгэдэ олон хүн хабаадана. Партиин зэргэдэ түрүү үзэл бодолтой, эрхим хүдэлмэришэдые абаха талаар мүн лэ ехэ хүдэлмэри ябуулагдана. Жэшээнь, һүүлэй жэлнүүдтэ бүтээсэ ехэтэй ажалаараа шалгардаг залуушуул Б. Л. Дылгыров, О. С. Омоктуев болон бусад партиин гэшүүндэ абтанхай. Түрүү механизаторнууд С. Н-Д. Доржиев, Д-Д. В. Бальжиев гэгшэд партиин гэшүүндэ кандидадууд болобо.

Нигэжэ совхозой коммунистнууд КПСС-эй XXVI съездын, партиин Центральна Комитедэй удаадахи Пленумүүдэй шиидхэбэринүүдые бэелүүлхын түлөө бүхы арга боломжоёо элсүүлжэ байнхай.

Д. МУНКУЕВ,
манай корр.

ҮҮЛТЭРТЭ МОРИДЫЕ ҮСХЭБЭРИЛНЭБДИ

Энэ асуудал ганса мүнөө табигдажа байна бэшэ ааб даа. Манай элинсэг хулинсагай эртэ урданhаа хойшо үдхэжэ байһан адуу моридые олон болгохо, энэ һалбарие һэргээн хүгжөөхэ тушаа хэмжээнүүд һүүлэй жэлнүүдтэ бүхы орон доторнай, тэрэ тоодо манай республикадашье яһала абтажа байдаг.

Адуун һүрэгые зүбөөр үсхэбэрилжэ шадаа һаа, гаргаша багатахагаар һайн шанартай мяхан абтаха, хүдөөдэ элдэб эсын жэжэ-божо ажал хэхэ мори унаашье олон болохо ха юм. Тиимэһээ тээсгэн Хурамхаанай районой Гааргын совхозой адуушан А. Хуснутдиновай адуу үсхэбэрилгэ тушаа «Буряад үнэн» газетэдэ толилогдоһон статьянь олоной анхарал хандуулаа ёһотой гэжэ һанагдана.

Манай республикада үхэр мал, хонин һүрэг, гахаи, шубуу үргэнөөр үсхэбэрилхэтэеэ хамта, адуу моридые баһал олон болгохо, тэдэнэй үүлтэр һайжаруулха, энэ һалбарида али болохо анхарал хандуулха саг ерээ гэжэ автор тон зүб бэшэнэ.

Теэд бидэндэ ямар үүлтэрэй адуу үсхэбэрилдэг болоо һаа ашагтай гээшэб? Эгээл энэ асуудал тушаа өөрынгөө һанамжа, ажаглалта тухай тогтожо хэлэхэ һанаатайб.

Минии һанахада, манай эндэ адуу моридые хоёр гол шэглэлтэйгээр үсхэбэрилбэл таатай гэхээр. Нэгэдэхеэр, мал ажалда дииилэнхидээ наһажаал хүнүүд хүдэлдэг ааб даа. Тиимэһээ тэдэнэй унаал ябахада зохид, набтаршаг бэетэй, номгохон, хүнһөө ехэ үргэхэ, айхагүй түбшэн зантай моридые үсхэбэрилбэл һайн гэжэ һанагдана. Юуб гэхэдэ, мүнөө, хүдэр эрэшүүлэй гол түлэб трактор, машинада хүдэлдэг болоһон үедэ, наһатай хүнүүд, эхэнэрнүүд, үхибүүдшье тиимэ номгохон моридые хүллөөд гү, али унаад, элдэб ажал хэхэ аргатай байха бшуу. Гадна манай эндэ унаада хэрэглэгдэхэ морид хүнгэншэг ашаа шэрээд түргэн ябаха, хатарша байха ёһотой гэжэ һанахаар.

Хоёрдохёор, мяханда тушаагдаха адуун тобир сула бэетэй, аалин ябадалтай, таргалсатай, эдимгэй байха болоно. Тэдэнэй гүүнүүдынь һүтэй, унагадаа садхаасатай байбал зохид. Жэлдээ 2,5 мянган литр һү үгэдэг гүүнүүдэй түл — унагадынь зургаа һаратайдаа 2,5 центнер татадаг юм. Тиимэ гүүнүүдһээ сэгээ һаахадашье таатай байхал.

Эгээл тэрээн дээрэһээ манай эндэ мяханда ородой томо бэетэй хүндэ ашаа шэрэдэг үүлтэрэй моридые үсхэбэрилбэл һайн гэжэ баталагдана. Эдэмнай байгаалиин ямаршье уларилтай эрхэ байдалда таарaжа ядахагүй, арадай ажахыдашье хэрэглэгдэхээр морид гээшэ. Һүүлэй жэлнүүдтэ энэ үүлтэрэй адуун ороной бүхы область, хизаарнуудта үсхэбэрилэгдэдэг болонхой. Тиимэһээ энэ үүлтэрэй адуунай унагалые моринной томо заводуудһаа худалдажа абахань бэлэн бэшэ болошоо. Энэ асуудалые СССР-эй болон союзна республикануудай Хүдөө ажахын министерствэнүүд нарин хиналтадаа абанхай.

Буряад оромнай энэ талаар һурагүй һайн эрхэ байдалда байна гэхээр. Юуб гэхэдэ, арбаад жэлэй саана манай Торийн совхозой дэргэдэ мориной завод эмхидхэгдэжэ, тэрэ гэһээр эндэ гол түлэб ородой хүндэ ашаа шэрэдэг сэбэр үүлтэрэй морид үсхэбэрилэгдэдэг болонхой. Мүнөө заводтомнай 200 гаран тиимэ үүлтэрэй адуун харууhалагдана. Үнэндөө, энэ үүлтэрэй моридые заводской гуримаар үсхэбэрилдэг, племенной хүдэлмэрие бүхы нарин эрилтын ёһоор эрхилдэг ондоо нимэ завод бүхы Сибирь соошье үгы юм.

Хэнэйшье мэдэһээр ороной баруун областьнуудһаа тэдэниие асараад, манай эндэхи байгаалиин шэмэрүүн уларилтай эрхэ байдалда хээрын адуунда байлгажа үсхэбэрилхэ гээшэ тиимэшье хүнгэн хэрэг бэшэ. Тиигэбэшье нютагай эрхэ байдалда таараһан, дадаһан энэ үүлтэрэй эрхим һайн морид эндэмнай бии болоо. Түрүүн асарагдаһан моридто орходоо, тэдэмнай бээр соморшог, һурагүй шумууһан, тобир сула, үдхэн, ута үһэ ноoһотой, адуунда ябахадаа ядахагүй морид болонхой.

Илангаяа нёдондо тэдэнэн унага даагадынь анхаотар һайн байгаа. Тэдэниие эхэнүүдhээнь илгаха оолоходоо, адуушад өөһэдөө һамаршадаг пэн. Юуб гэхэдэ, жэлтэй болоһон даагадай зариманиинь эхэнүүдһээ заахашье дутуугүй томо бэетэй болоһон байна бшуу. Энэмнай нэн түрүүн селекционно, племенной хүдэлмэриин аша үрэ ааб даа. Ородой томо бэетэй, хүсэтэй сэбэр үүлтэрэй азаргануудые нютаган холимол үүлтэрэй гүүнүүдтэ табижа үрэжүүлдэгбди. Тингэжэ адуунай үүлтэр һайн болгогдоно гээшэ.

Мүнөө манай Торийн мориной заводто үдхэгдэдэг адууе Курска, Астраханска, Оренбургска областьнуудай ажахынууд худалдажа абаха дуратай байһанаа мэдүүлнэ.

Гэбэшье Зэдын районой захиргаанай эмхи зургаанууд ажахымнай тусхай шэглэлые тоохо яашье дурагүй юм. Үүлтэртэ адуу үсхэбэрилгые һайжаруулха, энэ һалбарие тусхай шэглэлтэй болгохо, мориной заводые үргэдхэхэ тухай КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй тогтоолые, мүн тэрэниие дүүргэлтэ болгон КПСС-эй обкомой болон Буряадай АССР-эй Ми[...]

«ЗУУТАН» БОЛОБО

Эрхүү мүрэндэ шудхан ороһон Налимница гэжэ голой адагта «Сибиряк» колхозой Еловкын отделениин эхэ хонидой отара үбэлжэнэ. Энэ отарые Иннокентий, Виктор Усольцевууд урзанда жэлэй ноябрь һарада тушаажа абаһан байна. Тэдэнэр урид мал адуулагшадаар хүдэлдэг байһан. Ажал хэрэгтээ оролдосо ехэтэйгээр хандадаг хадань эдэ аха дүү Усольцевуудые колхозой түрүүлэгшэ өөрынгөө гуйлтаар хонин ажалда орожо хүдэлхыень дурадхаа һэн. Түрүү хүнүүдые харюусалгатай хүдэлмэринүүдтэ табижа, ажахынгаа гол һалбарие хүгжөөхэ гэжэ шиидэһэн байгаа бшуу.

Иннокентий Виктор хоёр мал адуулагшадаар хүдэлхэдөө, нэгэнтэ бэшэ үхэрнүүдэйнгээ тус бүриин шэгнүүрые сүүдхэдэ дунда зэргээр нэгэ килограммаар нэмээдэг һэн. Үбэлэншье үедэ шахан таргалуулгын баазада ажаллахадаа, үндэр нэмэлтэ шэгнүүр абадаг байгаа. Мүнөө тэдэнэй дүй дүршэлыень халан абаһан олон залуушуул амжалтатай ажаллана. Колхозой правлени ажалша бэрхэ аха дүүнэрые ондоо ажалда оруулхадаа, эндэшье амжалта туйлаха байһандань этигэн найдаа ха юм.

Теэд тэдэнэр энэ этигэл найдабариинь ажал хэрэгээрээ харюулжа шадаа. Эдэ хоёрой тушаажа абаһан эхэ хонидынь ехээр тураһан байжа, эдэнэр түрүүшынгээ жэлдэ олон хурьгадые абажа бирабагүй. Үндэр дүн туйлахын тула эртээнһээ үнлэһэ һууринень бэлдэхэ хэрэгтэй байгаа. Энээнэй түлөө үрэжүүлгыень һайнаар үнгэргэхэ, тобир тарганаар үбэлжэлгэдэнь оруулха, хурьгалха хаһадань һайнаар бэлдэхэ хэрэгтэй. Тиигэбэшье тэдэнэр шэнэ ажалдаа танил бэшэшье һаа, хоёр гараараа хам орожо, зуун эхэ хонин бүриһөө 95 хурьга абажа, түлжүүлээ бэлэй.

Байгша үбэлжэлгэдэ хонидоо тобир тарганаар ондо оруулхын тула үнгэрэгшэ жэлэй сентябрь һараһаа ноябрь һарын һүүл болотор хураагдаһан тараалан дээрэ адуулаа. Удаань үбэлэйн байраһаа холо бэшэ таригдаһан зелёнко дээрэ намар орой болотор бэлшээгээ. Нигэжэ оролдоһоной ашаар хонидынь нилээд таргалһан байха юм.

Энээнэй хажуугаар хонишод үбэлжэлгэдөө һайнаар бэлдэжэ ехэ ажал хээ. Хонидойнгоо байра дулаалаад, досоонь хоёр пеэшэн барижа табяа. Пеэшэнүүдэйнь үрхэнүүдые сэхэ дээшээ гарахаар хэгдээгүй, харин байрынгаа тэг дундуур хажуу тээшээ ошонхой. Газарһаа хоёр метр үндэрөөр татагдаһан тэрэ үрхэнь бүхы байра соогуурнь дулаа үгэнэ.

Үбэлжэлгын хаһын декабрь-март һарануудта хонин бүхэндэнь 120 килограмм үбһэн, 40 килограмм тараа талханай зүйл, һолоомон үгтэһэн байна. Энээнһээ гадна минеральна нэмэлтэ тэжээлнүүдые асараа. Эдэнэр хонидоо бүлеэн уһаар уһална.

Усольцевууд ямаршьеб даа журнал сооһоо хонидые дабһатай уһаар уһалха тухай уншаһан байгаа. Энээниие өөһэдтөө хэрэглэхын тула багахан тогооной нгоо хахадта хүрэтэрнь дабһа хээд, удаань дээрэнь уһа нэмэнэ. Мүнөө хонидынь ехэ дуратайгаар уудаг юм.

Эдэ үдэрнүүдтэ залуу хонишодой даадаг отарын эхэ хонид гансашье колхоз доторoo бэшэ, мүн район соогоо эгээн түрүүлэн хурьгалжа дүүрэбэ. Июль һарада үрэжүүлгэдэ ороһон хонидынь декабрь һарын һүүл багаар хурьгалжа эхилээ һэн. Эдэ хоёрто Степан, Николай хүбүүдынь хамһалсаа.

— Абаһан хурьгадаа нэгэшье үхэл гарзада оруулаагүйбди,— гэжэ Иннокентий Афанасьевич хөөрэнэ.— Гуша гаран эхэ хонин эхирлээ. Тингэжэ зуун эхэ хонин бүриһөө 108 хурьга абанхайбди. Мүнөө хурьгаднай тобир тарган, элүүр энхэ.

В. ТУЛАЕВ,
манай корр.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Степан (зүүн гарһаа), Виктор, Иннокентий болон тэрэнэй хүбүүн Николай Усольцевууд.

Авторай фото.

ЗАГАҺАШАД ОЛЗОТОЙ

Кабанскын районой Карл Марксын нэрэмжэтэ загаһа олзоборилгын колхоз байгша оной нэгэдэхи кварталай загаһа олзоборилхо түсэбые дүүргэхэ дүтэлөөд байнхай.

Эндэ арадай депутадуудай Кабанскын районно Соведэй депутат, Ажалай Алдар Солын III шатын орденто Николай Адунович Федоровой хүтэлбэрилдэг бригада олзотой ажалаараа шалгарна. Түс бригада оролдосо ехэтэйгээр хүдэлжэ, нэгэдэхи кварталайнгаа загаһа олзоборилхо түсэбөө болзорһоонь урид сум дүүргэжэ шадаба. Тингэжэ тэдэнэр түсэбэй ёһоор 180 центнер загаһа олзоборилхо һаа, гүрэндэ тушааһан байна. Энэ бригада бүхыдөө арбан нэгэдэхи табан жэлэй загаһа олзоборилхо түсэбөө үнгэрэгшэ январь һарада түгэсхэжэ, ехэ амжалта туйлаһан байна.

Дүршэл шадабари ехэтэй болоһон ажалай ветерануд Л. Б. Сотнич, Н. И. Сотнич, Ф. Б. Пяткин, Н. М. Кондаков гэгшэд олзо ехэтэйгээр хүдэлнэд.

Андрей Тыхеевич Антроповой даадаг бригада загаһа олзоборилхо кварталайнгаа даабари дүүргээд байнхай.

Б. СОТНИЧ.

ТҮСЭБҮҮД БА ТУЙЛАЛТАНУУД

УҺАНАЙ НӨӨСЭНҮҮДЫЕ — ЭЛШЭ ХҮСЭ ҮЙЛЭДБЭРИЛГЭДЭ

Баруун Сибирьтэхи Доодо Тунгаска гэжэ мүрэн дээрэ, Туруханск хотоһоо холо бэшэхэнэ ерээдүйн туйлай томо гидроэлектростанциин бодхоогдохо газарта бэдэрэлгын хүдэлмэри хэгдэнэ. 10 ба 20 миллион киловатт хүсэтэй хоёр дурадхал хаража үзэгдэнэ. Дэлхэй дээрэ иимэ ехэ элшэ үгэхэ барилга хэгдээгүй юм. Туруханска ГЭС-эй электрын элшэ хүсэ Сибирьтэхи томо ТПК-гай (территориально-промышленна комплекс) хүгжэлтые сүм хангаха байна.

Уһанай хүсэ шадалаар дэлхэй дээрэ эгээл баян байһан дээрэһээ манай орон өөрынгөө экономикые хүгжөөхын тула, энэ эгээл сэбэр, сула бии боложол байдаг ба ехэ үнэгүй элшэ хүсэнэй эшэ үндэһые үргэнөөр хэрэглэдэг. Манай орон дотор зуугаад ехэ болон багашье гидроэлектростанци хүдэлдэг. Тэдэнэй тоодо уһанһаа абтадаг элшэ хүсэнэй туйлай ехэ: 4,5 миллион киловатт хүсэтэй Братскын, 6,0 миллион киловатт хүсэтэй Красноярска ГЭС-үүд мүн лэ оролсоно. Мүнөө манай гидроэлектростанцинуудай хүсэн дүн хамтадаа 58 миллион киловатт шахуу юм. Оронойгмнай элшэ хүсэнэй тэнсүүри соо уһанһаа абтадаг элшын хуби бүхы электрын хүсэнэй 14 процентһээ дээшэ болоно.

СССР-эй холын хараатай элшэ хүсэнэй программа соо атомна электростанцинуудые түргэнөөр барихын хажуугаар, уһанһаа элшэ абалгые саашадань үргэнөөр хүгжөөхэ тухайда ехэ анхарал хандуулагдана. Сибириин, Алас-Дурна зүгэй, Дунда Азиин болон ороноймнай Европодохи хубиин зарим нэгэн мүрэнүүд дээгүүр мүнөө томо ехэ барилганууд хэгдэнэ. Мүнөөдөө дэлхэй дээрэ эгээл томо —6,4 миллион киловатт хүсэтэй Саяно-Шушенска ГЭС-эй барилга юрэнхыдөө дүүрэжэ байнхай. 3,6 миллион киловатт хүсэтэй Рогунска ГЭС Таджикистанда баригдана. Эндэ Вахш мүрэнэй хүсые 300 метр үндэртэй шухаг хаалта бариха юм. Хэдэн томо ехэ гидроэлектростанцинуудые хүлэгжэжэ байдаг Волго мүрэнэй арга боломжо гүнсэд дууһаагүй, мүнөө үшөө хоёр станциин барилга дүүр гэгдэжэ байнхай.

Энэ табан жэл соо гидроэлектростанцинууд дээгүүр 12,3 миллион киловатт шэнэ хүсэнүүдые ашаглалгада оруулжа, 1985 ондо ГЭС-үүдэй гаргаһан электрын элшые 230 миллиард киловатт-часта хүргэхэ гэжэ хараална.

Һүниндөө сөөрэм руу уһа бүлэжэ оруулаад, үдэртөө тэрэнээ хэрэглэжэ, электрын элшэ үйлэдбэрилэн, хэрэглэгшэдтэ үгэжэ, түлишэ ба атомна электростанцинуудые ашаглалгые һайжаруулдаг гидроаккумулировалгын электростанци (ГАЭС) байгуулга совет уһанай элшэ хүсэнэй хүгжэлтэдэ шэнэ, нилээд түрүү шэглэл болохо үгэнхэй. 1,2 миллион киловатт болон тэрээнһээ дээшэ хүсэтэй иимэ хэдэн станциин барилга ороноймнай Европодохи хубинуудта дэлгэржэ байнхай. Энэ табан жэл соо Москва шадарай Загорско болон Литвагай СССР-эй Кайшядорско ГАЭС-үүдэй түрүүшын агрегадууд ашаглалгада оруулагдаха.

Уһанай хүсэ хэрэглэн абадаг машина бүтээлгын хүгжэлтөөр манай орон баһал нилээд урагшаа дабшанхай. Саяно-Шушенска ГЭС-тэ дэлхэй дээрэ эгээл томо, түс түстаа 640 мянган киловадынь ашаглалгада оруулагданхай. Сибирьтэ зохёогдожо байгаа туйлай томо— Туруханска ГЭС дээрэ хүдэлхэ, миллион киловатт хүсэтэй уһанай турбина бүтээхэ ажал ябуулагдажа байна. Гидроэлектростанцинуудай ашаг үрэтэйгөөр хүдэлхыень хангаха гэһэн шэнэ түхеэрэлгэ болон элдэб приборнууд бүтээгдэнэ. Мэргэжэлтэдэй тоолоһоной ёһоор, уһанай Элшэ хүсэнэй программада оруулагдаһан хүдэлмэриин дүүргэгдээд байхада, арадай ажахыда 30 миллион тонно шахуу условно түлишэ арьбалжа болохо.

Глей СПИРИДОНОВ,
АПН-эй политическэ шэнжэлэгшэ.

ХАБАРАЙ ТАРИЛГА ОЙРТ[...]

ТУЛА. Тулын газар элдүүрилэгшэд баян ургасатай сортын ургамалнуудые хэрэглэһэнэй ашаар ороoһото ургамалнуудайнгаа ургасые гектарай хоёр-гурбан центнерээр дээшэлүүлхээр хараална. Энэ хабартаа шэнэ сортын тараан бүхы тарилгын гурбанай хоёр хубиһаа ехэ поли эзэлхэ байна. Мүнөө Веневскэ, Заокско, Арсеньевскэ болон бусад РАПО-гой ажахынууд баян ургасатай шэнэ сортын үрэһэ андалдажа абаха хүдэлмэреэ эршэмтэйгээр ябуулна.

ВИНОГРАДОВ. (Закарпатска область). Закарпадай Виноградовска районой колхозникууд олон жэлэй ногооной тарилгада вертолёдоор нэмэлтэ тэжээл оруулха хүдэлмэреэ эхилбэ. Хүдэлмэриингөө графигые уридшалан, далита техникэеэ аша үрэтэйгөөр хэрэглэһэнэй ашаар тэдэнэр нёдондоной энэ үеынхиһөө 4 мянган гектар ехэ полидо үтэгжүүлгэ оруулжа үрдеэд байнхан. Энэ жэлдэ үтэгжүүлэгдэхэ тарилгань үргэдхэгдэнхэй. Бүхы полидо таригдаһан олон жэлэй ногооной тарилгань түрүүшынхээ нэмэлтэ тэжээл абаха юм. Мүнөө 23 мянган гектарай гэхэ гү, али нёдондонойхиһоо нилээд ехэ тарилгада үтэгжүүлгэ оруулагдаад байна.

АЛМА-АТА. Казахстанай механизаторнууд хахалагдадаг газарай үрэжэл һайжаруулха талаар эрхим дүн туйлана. Эдэнэр поли дээрээ нёдондоной энэ үеынхиһөө 5 миллион тонно органическа үтэгжүүлгэ ехээр гаргаа.

Эндэ дэлгэрһэн ажалай тэмсэлдэ Карагандинска, Семипалатинска, Кзыл-Ординска областьнуудай ажахынуудаh тусгаар мэргэжүүлэгдэһэн отрядууд шалгарна. Энэ илалта гол түлэб тракторнуудые жолоодогшодой хоёр халаанда ажаллаха хүдэлмэриин график нэбтэрүүлжэ, ашаха, буулгаха хүдэлмэреэ бүхыдэнь оньһожоруулжа, техникээ аша үрэтэй маршрудаар нүүлгэһэнэй ашаар туйлагдаа.

КИЕВ. Васильевай нэрэмжэтэ совхозой дүй дүршэл Киевскэ областиин Вышгородско районо хабарай тарилгада бэлдэлгын гол заамынь болонхой. Бүхы механизаторнууд, жолоошод түлишэ, тоһодолгын материалнуудые алмаха хубиин гео бүридхэлтэй болонхой юм. Нефтепродуктнуудые хадагалха склад баригданхан, тоһо-түлишэнь заабол тусхай колонкоор үгтэдэг байна. Түлишын аппаратурануудые заһабарилжа тааруулан тодхохо звено байгуулһанайнь ашаар совхоздо тоһо-түлишын материалнуудай гаргаша хоролто эрид доошолоо. Эдэ бүгэдын ашаар һара бүхэндэ юһэн тоннооһоо бага бэшэ түлишэ, тоһон алмагдаа.

Киевскэ областиин ажахынуудта бүхы агрегадуудынь тарилгын түрүүшын үдэрнүүдтэ алмаһан тоһо-түлишын материалнуудаар хүдэлгэгдэхэ юм.

РИГЭ. Эрхим дүн туйлахын тула сахарна заводуудаh ажалшад Латвиин свекло ургуулдаг ажахынуудай коллективүүдтэй бүхы хүсэеэ элсүүлбэ. Эдэнэр тарилгын болон хураалгын, бэлэдхэлэй, хадагалгын хүдэлмэрие шанартайгаар үнгэргэжэ, ургасаяа гээлтэ хоролтогүйгөөр буйлуулжа ехэ продукци үйлэдбэрилхөөр хоёр талын хэлсээ баталһан байна. Агротехническэ заабаринуудые наринаар баримталан, түүхэй эд хэрэгсэлэй хоролтые эрид доошолуулһанай ашаар шэнэ ургасын свеклоһоо 210 тоннооһоо бага бэшэ эрхим шанартай саахар нэмэжэ үйлэдбэрилэн гаргахаар шэглүүлэгдэһэн хоёр талын харилсаа холбоон тогтоогдоо.

ЧАРДЖОУ. Каракумай зүүн урдахи нэлэнхы үргэн Гаурдакска элһэн гүоээнүүдтэ ургаса абтадаг болонхой. Чарджоуска районой Ильичэй нэрэмжэтэ колхозой газар элдүүрилэгшэд байгша оной тарилгада 50 гектарай элһэн хүрьһэтэй газар бэлдээ. Энэ полиие ажахын тусгаар мэргэжүүлэгдэһэн гидромелиораторнуудай отряд жэгдэлээ юм.

Байгуулагдаһанһаа хойшо үнгэрһэн хоёр жэлэй туршада тус отряд 200 гектар элһэн гүбээ ашаглалгада бэлдэһэн байна.

ГУРДЖААНИ (Грузиин ССР). Хадаһаа урдаһан һайрам шадамараар хэрэглэһэнэй ашаар Грузиин Малаани һууринай колхозой уһалагдадаг газар хоёр дахин үргэдхэхэ арга олгогдоо. Эндэхи РАПО-гой мүнгэ зөөреэр баригда[...] һайрамаар [...]

Бага гар[...]ригдаһан [...]ритойхон [...] онол арга [...]рэглэһэн А[...] ондо үнгэрһ[...] жэлдэ харта[...] тараанай, [...] ургаса абта[...]

Энэ хабар[...] Телавска, [...]лон республ[...] РАПО-до [...]һан нуурн[...]луулжа аба[...]

ТАШКЕН[Т...] зорто хлоп[...] аргатай томо[...] һожоруулагда[...]дые эмхидх[...] Намангакска [...]сэ. Нёдонд[...]доо нимэ отр[...]гын нэгэ-хоёр [...] бүридүүлэгдэ[...]дан гэшүүд [...]тайгаар, [...] дэлгэжэ, хүр[...] лохотой адли[...] поли бүхэндэ[...] аргатай боло[...]

ДУШАНБ[Е...]най виногра[...]тацидаа ажа[...]хай. Эдэнэр [...] оголхо хүдэл[...] Таджикистан[...] ургуулха г[...]хын үйлэдбэ[...]дан түргэнөө[...] байһан һалб[...] мүн. Эндэ [...]жүүлэгдэһэн [...]гуулагданха[...] бусад ургаж[...]хада таар[...] ташаланда [...]

...САГАЙ ДЭЭДЫН ЗУРГААНУУДТА

...н хүдэлмэри hайжаруулха

...сэдкомуудай заседанинууд дээрэ хаража үзэгдөөгүй.

Мүн эндэхи Амгаланта, Анаа, Ониноборск hууринуудта фельдшерскэ пунктнууд баригдаагүй байhаар.

Түнхэнэй районой Толтойн, Жэмhэгэй участково больницануудай, Таhархайн, Таблангуудай, Галбайн, Шулуутын фельдшерскэ пунктнуудай техническэ байдал хангалтагүй. Районуудай фельдшерскэ пунктнуудай хахадhаа үлүүнь телефонгүй. Удинскын, Тэгдын аптекэнүүдэй материальнотехническэ үндэhэ hуури hула, Хэрэн ба Түнхэн тосхонуудай аптекэнүүд капитальна заhабарилгада орохоор болонхой.

Ажахынуудай хүтэлбэрилэгшэд, сельскэ Соведүүдэй гүйсэдкомууд медицинскэ хүдэлмэрилэгшэдтэ анхаралаа багаар хандуулна.

Эдэ бүхы шалтагаануудhаа уламжалан, хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдтэ хүргэгдэдэг медицинскэ туhаламжа хангалтагүй байhаар.

Хоринн ба Хэрэнэй түбэй больницануудай хүтэлбэрилэгшэд фельдшерскэ пунктнууд, амбулаторинууд болон участково больницануудай хүдэлмэрие hайнаар хүтэлбэрилнэгүй.

1983 ондс үбшэнэй гэмэлээр саг зуура ажаллангүй ябаhан хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй тоо Хоринн райондо, 1982 онтой сасуулбал, дээшэлээ.

Ажалай эрхэ байдал hайжаруулан, мал ажалай ба тариан ажалай хүдэлмэрие оньhожоруулха талаар комплексно түсэбүүд гүйсэд дүүргэгдэнэгүй. Малшадай ажаладаг бүхы фермэнүүд ба гүүртэнүүдтэ аптечкэнүүд байдаггүй.

Хүн зониие үзэхэ хэрэгтэ ажахынуудай зарим хүтэлбэрилэгшэд туhалдаггүй. Жэшээлхэдэ, Саянай ба Анаагай совхозуудай хүдэлмэрилэгшэдэй 80—90 процентнь бэеынгээ элүүрые шалгуулаагүй.

Нютагай Соведүүдэй гүйсэдкомууд, районуудай санитарна албанай хүдэлмэрилэгшэд hуурин тосхонуудта ариг сэбэрые сахиха, банинуудые бариха асуудалнуудта гориітой анхарал хандуулнагүй. Анинск, Булам, Ониноборск, Далахай, Гужар болон бусад hууринуудта банинууд үгы гэхэ гү, али биишье hаа, тэдэнь хүдэлдэггүй.

Хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй бэеын элүүрые хамгаалхын тула районой больницанууд, санэпидстанцинууд, профсоюзай комитедүүд болон ажахын хүтэлбэрилэгшэд бүхы арга боломжоёо нэгэдүүлэн хэрэглэнэгүй.

Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Совет эдэ бүхы дутагдалнуудаа усадхахыень элүүрые хамгаалгын ба Хүдөө ажахын министерствэнүүдые, Хоринн ба Түнхэнэй районно Соведүүдэй гүйсэдкомуудые, хэдэ хэдэн албан зургаануудые, ажахынуудай хүтэлбэрилэгшэдые уялгалба.

ТАНИИЕ ЯМАРААР ХАНГАНАБ?

...даг столово соо хододоо ариг сэбэр, уужам hаруул байдаг. Столовын хүдэлмэрилэгшэдэй урихан миhэрэлhээ, дулаан үгэнүүдhээ шанаhан эдеэниинь үшөөшье амтатай мэтээр үзэгдэдэг.

БАМ-ай 3-дахи столоводо hара бүхэндэ «Шанарай үдэр» үнгэргэгдэдэг. Эндэшье Надежда Сергеевнагай заабари, hургаал үлүү болодоггүй юм. Тэрэнэй дүрэнь ОРС-ын Хүндэлэлэй самбарта гаранхай. Энэ нүхэрнай гансашье Северобайкальск хотодо суурхана бэшэ, мүн Буряад республика соогоошье мэдээжэ байха. Тэрэнэй hурган хүмүүжүүлhэн Любовь Филоник Ленинскэ комсомолой шангай лауреат болоо.

Иигэжэ Надежда Сергеевна БАМ-ай барилгада өөрынгөө хубита оруулна.

Е. БАЛЬБУРОВА.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Н. С. Лынюк.

М. МАРТИНСОНОЙ фото.

КПСС-эй ЦК-гай проектые зүбшэн хэлсэнэбди

ХҮМҮҮЖҮҮЛГЭ — ХАРЮУСАЛГАТАЙ ХЭРЭГ

hУРГУУЛИИЕ хубилган шэнэлхэ тушаа КПСС-эй ЦК-гай проектые бүхы совет арад түмэн ехэ халуунаар дэмжэн абаа. Ургажа ябаа залуу үетэниие коммунис үзэл бодолтойгоор хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ ганса hургуулиин багшанар хубитаяа оруулха бэшэ, мүн гэр бүлэ, ажалай коллективүүд, үргэн олониитэ эдэбхитэйгээр хабаадалсаха зэргэтэй болоно.

«Юрэнхы эрдэмэй ба мэргэжэлэй hургуулиие хубилган шэнэлэлгын гол шэглэлнүүд» тухай проект хадаа гүн удхатай. совет hургуулиин саашанхи хүгжэлтын шэнэ шатые харуулhан партийна документ болоно. Гэбэшье тэрээн соо хэлэгдэhэн зүйлнүүдые хаража үзөөд байхадаа, нэгэ зарим дээрэнь тодорхойгоор тогтожо, hанамжа, дурадхалнуудаа хэлэхэ, бэшэхэ гэhэн бодол түрэнэ. Хүдөөгэй hургуулинуудта hуралсалай жэлые сентябриин нэгэнhээ бэшэ, октябриин нэгэнhээ эхилдэг hаа, тааруу байха бэшэ аа гү? Юуб гэхэдэ, намарай сентябрь hарада гол түлэб бүхы орон доторнай ургаса хуряалга ябажа байдаг. Хүнэй гарай хүсөөр элбэг дэлбэгээр ургаhан ургаса хосоргон хаяха бэшэ ха юмбибди. Манай районой үхибүүд жэл бүхэндэ хартаабха, овощ, куузику хуряалгада бултаа шахуу хабаадалсадаг. Жэшээнь, үнгэрэгшэ жэлдэ тэдэнэй хүсөөр 85 гектар талмай дээрэhээ хартаабха, 120 гектарhаа куузику нэгэшье гээлтэ хоролтогүйгөөр хуряагдажа абтаа бэлэй.

Ажалай хүсөөр үхибүүдые хүмүүжүүлгэдэ ехэ анхарал хандуулагдана. Энэ асуудалые тон зүбөөр шиидхэхэ хэрэгтэй. **Мүнөөнэй үхибүүд эртэнhээ эхилжэ боргожоно, тон тиимэhээ тэдэниие 16 наhа гүйсөөд байхадань, үйлэдбэри дээрэ харюусалгата ажал даалгахада боломоор ха** гэжэ hанагдана.

Үхибүүд наймадахи класснаа эхилжэ, hурагшадай үйлэдбэриин бригадануудта хүдэлжэ боломоор гэжэ партиин ЦК-гай проект соо хэлэгдэнэ. Минии hанахада, **үхибүүдые 6-дахи классhаа эхилжэ, хамтын ажалтай танилсуулха хэрэгтэй.** Энэ талаар манай Хоринн районой hургуулинууд зарим тэды дүй дүршэлтэй болонхой. hүүлэй хоёр жэлэй туршада Баруун-Хасууртайн найман жэлэй hургуулиин hурагшадай үйлэдбэриин бригадада хамтарhан үхибүүд зунайнгаа амаралтын үедэ түрэл совхозойнгоо нарай хурьгадые харууhална, адууна. Жэл бүхэндэ 2500 толгой хурьгад тэдэнэй хүсөөр харууhалагдадаг. Эндэ хүдэлhэн үхибүүдэй ажалай дүнгүүд бусад hургуулинуудай 9—10-дахи классуудай hурагшадай ажалай дүнгүүдhээ дээшээ байhан юм.

Гурбан жэлэй саана РСФСР-эй Гэгээрэлэй министерствэдэ ороходом, Молдавида үнгэргэгдэhэн hонирхолтой дүй дүршэл тухай хөөрэлдөөн болоно байгаа hэн. Ямар хөөрэлдөөн бэ гэхэдэ, **Молдавиин АССР-эй хүдөөгэй райсоведүүдэй гүйсэдкомуудай арадай гэгээрэлэй таhагуудай дэргэдэ ажахынуудые хангалгын талаар управленинүүд эмхидхэгдэhэн байгаа.** Тиимэhээ **управленинүүдынь капитальна барилгын болон хангалгын таhагуудтай юм.**

Тэдэнь hургуулинуудай директорнүүдые ажахын олон тоото уялгануудhаа сүлөөлнэ, гол hуралсалайнгаа хүдэлмэриие хүтэлбэрилэн ябуулхадань тон таарамжатай болгожо үгэнэ. Энээн тушаа, мүн бага-комплекснэ эхин hургуулинууд тухай проект соо нэгэшье юумэн хэлэгдээгүй. Зүгөөр үсөөн үхибүүдтэй, үсөөн классуудтай эхин hургуулинууд гансашье манай Буряадай автономито республика дотор бэшэ, бүхы совет орон доторнай олон ха юм даа.

Гадна **бага-комплекснэ эхин hургуулиин нэгэдэхи классуудта хэшээлнүүдые амяарнь үнгэргэдэг болобол, hайн бэлэй.** Юуб гэхэдэ, нэгэдэхи классай hурагшадые хоёрдохи, гурбадахи классуудай үхибүүдтэй хамта hуулгаад, хэшээл үгэжэ, тэдээндэ үзэг бэшэг танюулха, тоо бодолгодо hургаха гээшэ хүндэ байдаг.

hурагшадай уран hайханай, эстетическэ хүмүүжүүлгэдэ партиин ЦК-гай проект соо тусхай анхарал хандуулагданхай. Гэхэтэй хамта, **үсөөн классуудтай найман жэлэй ба дунда hургуулинуудта хэшээлнүүдэйнь тоое хараада абангүй, хүгжэмэй багшатай болгобол, таарамжатай байгаа.**

hургуулиие хубилган шэнэлхэ тушаа мүнөө хаа хаанагүй хөөрэлдөөнүүд үргэн олониитын дунда болоно. Туhатай-туhатай hанамжа, дурадхалнууд, мэдүүлгэнүүд, хөөрэлдөөнүүдэй үедэ хэлэгдэнэ.

hургуули хадаа залуушуулай hуралсалай бүхы хэрэгые, мүн манай обществын хүгжэлтын эрилтэнүүдтэй, тэрэнэй холын хараата зорилгонуудтай зохилдуулан, залуушуулай политическэ, ажалай болон сэдьхэл бодолой хүмүүжэлгые нарижуулан hайжаруулха гэhэн зорилготой байhан, байхашье. Гэхэтэй хамта ургажа ябаhан залуу үетэнэй ажаhууха ба хүдэлмэрилхэ ниитын эрхэ байдалые тон ехээр хараадаа абажа, тэдэниие ехэ болгохо, hургаха ба хүмүүжүүлхэ ёhотой.

Багшанарай түрүү коллективүүдэй дүй дүршэлые ашагтайгаар хэрэглэн, залуушуулые hурган хүмүүжүүлхэ зуураа, hуралсалай түсэбүүдые, программануудые, hуралсалай хэрэгсэлнүүдые ба номуудые мүнөө сагай эрилтэдэ таарамжатайгаар хубилган шэнэлхэ хэрэгтэй. Энэ талаар СССР-эй Гэгээрэлэй министерство, Педагогическа науканuудай академиин талаhаа аргагүй харюусалгатай, горитойхон хүдэлмэри хэгдэхэ байна бшуу.

Мүнөө математика, хими гэхэ мэтын предмедүүдээр хараалагдаhан материалнуудые программаар үгтэhэн сагай туршада хүсэд hайнаар, гүн гүнзэгыгөөр шудалан гаража үрдихэнь бэрхэтэй. Үзэhэн, танилсаhан шэнэ материалнуудаа дабтан шудалха гэхэдэнь, саг оройдоо үлэнэгүй шахуу ха юм. Гадна багшанарай дээдэ hургуулинуудые дүүргэжэ гарагшад заримдаа hулахан бэлэдхэлтэй байдаг. Тэрээнhээ боложо, үхибүүдэй hуралсалда горитойхон дутагдалнууд баhал дайралдана. **Ород литература ба хэлэ заалтада үгтэhэн сагынь үшөөл бага байна** гэжэ хэлэхэдэ болоно. Тиин мүнөө үеын уран зохёолшодой номуудые шудалан үзэхэ арга боломжо үгы шахуу. Мүн тиихэдэ буряад hургуулиин арбан класс дүүргэгшэд ород хэлэн дээрэ үшөөл муушагаар хөөрэлдэнэ.

Үхибүүдые 6 наhатайhаань hургуулида абахадаа, түрэлхидэй хүсэлые хараадаа абаха гэжэ КПСС-эй ЦК-гай проектын «Юрэнхы дунда ба мэргэжэлэй hуралсалай байгуулламжа» гэhэн бүлэгэй 4-дэхи пункт соо хэлэгдэнэ. **Энэ асуудалые арадай гэгээрэлэй ба элүүрые хамгаалгын органууд шиидхэхэ ёhотой** гэhэн бодол түрэнэ.

Эхин классуудта эстетическэ хүмүүжүүлгые hайн бэлэдхэлтэй мэргэжэлтэй багшанарай ябуулдаг болоходо, гол түлэб тус классуудта заадаг багшанарай хэшээлнүүдые 18—20 час болгоо hаа, үхибүүд ород хэлэ, математика, природоведени hайнаар шудалдаг болохол даа.

Гэхэтэй хамта **багшанарай ажалай салин түлбэрние дээшэлүүлхэдээ, классhаа гадуур тэдэнэй хэhэн хүдэлмэрние хараада абажа,** энэ **талаар түлбэриинь ехэ болгон, материальна талаар урмашуулгын жасые байгуулха хэрэгтэй.**

КПСС-эй ЦК-гай проект соо хэлэгдэhэн хараа бодолнууд хадаа манай совет гүрэн түрын ерээдүйн залуу халаание, түбхын түрүүндэ социалис обществын эрхэтэдые, коммунизмын эдэбхитэй байгуулагшадые тон зүб үзэл бодолтойгоор, ажалда дуратайгаар hурган хүмүүжүүлгэдэ зорюулагдаhан байна.

Б. ШОИНЖОНОВ,
арадай депутадуудай Хоринн районно Соведэй гүйсэдкомой арадай гэгээрэлэй таhагые даагша, СССР-эй арадай гэгээрэлэй отличник.

ПРАКТИЧЕСКА ХЭШЭЭЛНҮҮДТЭ—ЕХЭ АНХАРАЛ

Эдэ үдэрнүүдтэ орон доторнай хаа хаанагүй «Юрэнхы эрдэмэй ба мэргэжэлэй hургуулиие хубилган шэнэлэлгын гол шэглэлнүүд» тухай КПСС-эй ЦК-гай проектые зүбшэн хэлсэлгэ боложо байна. Энэ проектээр тон олон hанамжа болон дурадхалнууд орожо байнхай. Би эндэ оройдоол нэгэ асуудал дээрэ тодорхойгоор тогтожо, hанамжала хэлэхэ hанаатайб?

«Эрдэм ухаануудай үндэhэ hууриин талаар ургажа ябаа үетэндэ гүнзэгы бэхи эрдэм мэдэсэ олгохо, тэрэнээ бодото хэрэг дээрэ хэрэглэхэ дүршэл болон шадабари бии болгохо гээшэ совет hургуулиин тон шухала, буурашагүй зорилгонь мүн», — гэhэн үгэнүүдээр КПСС-эй ЦК-гай проектын 9-дэхи пункт эхилнэ. Мүнөө үе сагта арадай ажахын бүхы hалбаринууд эрдэм ухаанай үндэhэ hуури дээрэ хүгжэнэ бшуу. Тиимэhээ гүрэн түрынгөө ерээдүйн эзэд болохо манай үхибүүд арадай ажахые саашадань улам хүгжөөхын тула эрдэмэй үндэhэ hууриие теоретическэ талаhаань шудалан ойлгожо абахаhаа гадна практическа хэшээлнүүдтэ хэрэглэжэ hураха ёhотой гэhэн hанамжа ехэл hайшаалтай байна.

Энэ талаар манай районой hургуулинуудта юун хэгдэнэб гэжэ нэгэ хэдэн жэшээ дээрэhээ харуулха хүсэлтэйб. Манай райондо бүхыдөө дунда болон найман жэлэй 19 hургуули тоологдоно. Тэдэнэй 18-дань hуралсалай-туршалгын участогууд бии юм. Дунда зэргээр hургуулин бүхэнэй нимэ участок гектар газар эзэлнэ. Жэл бүри дүнгүүдыень согсолходомнай, Хэрэнэй (хүтэлбэрилэгшэнь М. Н. Дубова), Түнхэнэй (А. А. Попова), Аршаанай (М. Н. Хурхесова) дунда, Туранай (Р. Л. Дригенова), Далахайн (З. Ж. Мальжунова) найман жэлэй hургуулинуудай hуралсалай-туршалгын участогууд дээрэ эгээл hайн үрэ дүн туйлагдаhан байдаг.

Эндэл үхибүүд юумэ ажаглан хаража hурана, газар тариаланда дурлан, шэнжэлгын хүдэлмэри хэхэ дадалтай болоно. Эндэhээл эхилжэ, үхибүүд хамтын ба ниитын аша туhатай ажалда хамааран ороно, ерээдүйнгөө мэргэжэлые шэлэнэ. Биологиин хэшээлдэ ойлгожо абаhан эрдэм мэдэсээ практическа ажалай үедэ hайнаар батадхажа абана. Мүн участогай материал хэрэглэн, биологёор hуралсалай программын али нэгэ темые тайлбарилхадань, багшада хүнгэн боложо үгэнэ.

Үхибүүд hуралсалай-туршалгын участогуудта гол түлэб хүдөө ажахыгаар туршалгануудые хэнэ. Манай hургуулинууд Буряадай хүдөө ажахын институдай, Буряадай гүрэнэй багшанарай институдай, Түнхэнэй үрэhэнэй лабораториин, эдир натуралистнуудай станциин даабаряар туршалгануудые хэжэ, муу бэшэ дүнгүүдые туйлана. Теэд эндэ юун дутанаб гэхэдэ, hуралсалай-туршалгын участогууд нютагай колхозуудhаа, совхозуудhаа даабаринуудые абанагүй. Тиимэ даабаринуудай үгтөөшье hаа, ажахынуудай хүтэлбэрилэгшэд ерэжэ, туршалгын дүнгүүдээр hонирхоногүй. Энэ хэрэгтэ райсоведэй гүйсэдкомой хүдөө ажахын управлени, тэрэнэй агрономууд анхаралаа хандуулха ёhотой гэжэ hанагдана.

Мүн лэ эндэ hургуулиин гансахан биологой ажал хэмhээ үлүү, хүсэ хүрэшэгүй ехэ байна. Тэрээндэ долоон хоногто хэшээл үнгэргэхэ 18 час үгтэнэ. Энээнhээ гадна тэрэ hуралсалай-туршалгын участогые даана. Тиимэhээ энэ биолог, нэгэдэхеэр, хэшээлээ үнгэргэхынгөө хажуугаар лабораторно хүдэлмэри хэнэ, үхибүүдтэ туршалга хэжэ харуулна. Хоёрдохёор, биологиин багша кабинедээ мүнөөнэй эрилтэнүүдтэ харюусамаар шэмэглэнэ. Гурбадахяар, тэрэ hургуулияа тойруулаад, модо hуулгаха, ногооруулха хүдэлмэриин түлөө харюусана. Дүрбэдэхеэр, эдир натуралистнуудай кружогые хүтэлбэрилнэ. Табадахяар, байгаали хамгаалха бүлгэмэй эхин организациин түрүүлэгшын тушаалые даана. Биолог шэнгээр hургуулида классhаа гадуур ехэ хүдэлмэри ябуулдаг багшые олохогүйш.

Эдэ бүгэдын hүүлдэ ямар hанамжада ерэнэбиб гэхэдэ, **hургуулинуудта түхэреэн жэлэй туршада hуралсалай-туршалгын участогые даажа байха хүниие табихаар саг ерээ. Колхозуудтай, совхозуудтай, хүдөө ажахын управленитэй нягта холбоотойгоор тэрэ хүдэлхэ ёhотой. hургуулинуудта бага хэмжээнэй техникэ, үхибүүдэй хэрэглэхэ ажалай зэр зэмсэгүүдые хубаарилан үгэхөөр саг баhал ерээ хэбэртэй.** Биологиин залуу багшанар hургуулиин hуралсалай-туршалгын участогта ажаллахадаа, тон ядалсана. Тиимэhээ институдта биологиин багшанарые бэлдэхэдээ, тэдэнэй практическа бэлэдхэлдэ, хүдэлмэриеэ түсэблэжэ hураха хэрэгтэ онсо анхарал хандуулхаар **болоо** гэжэ hанагдана.

С. СТЕПАНОВА,
Түнхэнэй райгүйсэдкомой гэгээрэлэй таhагай инспектор.

ТАСС — АПН

ХИЛЫН СААНАhАА

...ЗЭБСЭГҮҮДЫЕ БҮТЭЭН ГАРГАЛГЫЕ ЗОГСООХО

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь К. У. Черненкын hаяхан найруулhан СССР-эй бүтэмжэтэй hайн үүсхэлнүүд энээнэй найдамтай үндэhэ hуури болоно гэжэ тэрэ тэмдэглээ. Эдэнь СССР болон бусад социалис оронуудай бэелүүлжэ байдаг эб найрамдалта ленинскэ хараа шэглэлые элирхэйлэн батална.

Ядерна дайнай аюулые зайсуулан сараха, арсалдаата асуудалнуудые хүсэ хэрэглэжэ шиидхэлгэhээ арсаха, ниитын ондо ондоо байгуулалгатай гүрэнүүдэй хоорондо эбэй харилсаа холбоо тогтоохо талаар шэглүүлэгдэhэн социалис хани нэгэдэлтэ оронуудай дурадхалнууд мүнөөнэй уласхоорондын байдалда онсо шухала удха шанартай байна.

...ИНГТОНОЙ ЭРИЛТЭДЭ ХАРЮУ

...у амаршан премьер-министр Я. Накасонэ гэгшэтэй мартын 12-то хөөрэлдэхэдөө мэдүүлбэ.

Рейганэй захиргаанай энэ гутамшаг муухай программые бэелүүлхэ хэрэгые дэмжэжэ байпанаа Японой правительствын толгойлогшо элирхэйлэн харуулаа гэжэ Киодо Цусин гэдэг информационно агентство тэмдэглэнэ. Вашингтоной зохёожо байhан энэ стратегидэ «одото дайн байлдаае» хэлгэдэ гол анхарал хандуулагдана.

Тэрээндэ Японой хабаадалсаха байhан тухай хуулитаар зүбшөөлөө үгэхые Накасонэ гэгшын арсаhан ушар Токиогой захиргаанай «бэеэ дааhан байдалтай байhые» олониитэдэ нааханиур харуулха гэhэн хүсэл эрмэлзэл болоно.

Тиихэдээ Накасонэ гүнзэгы бодолгүй байhанаа элирхэйлэн харуулаа. Станциие байгуулхын тула США-гай ямаршье технологи Японhоо абажа шадаха юм гэжэ Японой гадаадын хэрэгүүдэй министр С. Абэ болон правительствын бусад ажал ябуулагшад урда тээнь мэдүүлээ hэн.

...АН-ИСПАН ХӨӨРЭЛДӨӨНҮҮД

Испаниин министрэй ерэhэн ушарые гүрэнэй департаментын ба Пентагоной тусхай түлөөлэгшэд тайлбарилхые зүрхэсэнэгүй. Тэрэнэй ерэhые hамбаашалжа, Вашингтоной захиргаан энэ оронииe США-гай ба НАТО-гай дай жүрөөдэhэн гадаадын политикада хабаадуулхые оролдоно гэжэ политическэ шэнжэлэгшэд тэмдэглэнэ.

БҮГЭДЭ НИИТЫН ЭБ НАЙРАМДАЛАЙ ТҮЛӨӨ

ПРАГА. Бүгэдэ ниитын эб найрамдалай түлөө, буу зэбсэгүүдые бүтээн гаргалгые болюулхын, зэбсэг хэрэгсэлнүүдые хуряахын түлөө тэмсэлдэ аха дүү социалис оронуудтай хамта Чехословаки саашадааньe ехэ хубитаяа оруулха юм гэжэ КПЧ-гэй ЦК-гай Президиумэй гэшүүн, ЧССР-эй правительствын Түрүүлэгшэ Л. Штроугал мэдүүлбэ.

Сэрэгэй-стратегическэ бүлюу хүсэтэй болохын, хүсэнүүдэй тэнсүүриие буруу hүрэхын тула США ехэ оролдолго гаргажа байна гэжэ Прагада болоhон партийна эдэбхитэдэй зүблөөн дээрэ үгэ хэлэхэдээ тэмдэглээ. США-гай хүсэ хэрэглэхэ политикаяа баримталан бэелүүлхэ хараатай байhыень буу зэбсэгүүдые бүтээн гаргалгада мүнгэ зөөри ехээр hомололгонь, шэнэ зэбсэг хэрэгсэлнүүдые гаргахые түсэблэлгэнь, сэрэгэй зорилготойгоор замбуулинай дайда хэрэглэхэ гэhэн hанаашалгань элирхэйлэн гэршэлнэ.

Эгээл тиимэhээ Советскэ Союз болон бусад социалис оронууд өөhэдынгөө хамгаалха хэмжээнүүдые абажа байна.

Гэхэтэй хамта уласхоорондын байдалые гуримшуулан hайжаруулха аргатай бүхы юумэ хэрэглэхые хүсэнэбди гэжэ Л. Штроугал тэмдэглээ.

ОБЪЕКТИВ СОО —ЛИВАН.
ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Эдэ үдэрнүүдтэ Бейрудта.

ШЭНЭ ПРАВИТЕЛЬСТВО

ДАМАСК. Сириин Араб Республикын шэнэ правительствын бүридүүлэгдэhэн тухай эндэ соносхогдобо. Оронoй президент Х. Асадай декредтэй зохилдуулагдажа, Абдель Рауф Касм САР-ай премьер-министр дахинаа болобо. Оборонын министр Мустафа Тлас премьер-министрэй орлогшоор мүн лэ томилогдоо. Гадаадын хэрэгүүдэй талаар гүрэнэй министрэй тушаал эзэлжэ байhан Фарук Аш-Шараа — гадаадын хэрэгүүдэй министр, урда тээнь Дамаск провинциин губернатор байhан Ясин Раджух мэдээсэлэй министр болобо.

Оронoй вице-президентын гурбан тушаал бии болгохо тухай президентын указ мүн лэ толилогдоо. Премьер-министрэй орлогшын ба гадаадын хэрэгүүдэй министрэй тушаал эзэлжэ байhан Абдель Халим Хаддам, Араб социалис hэргээн хүгжөөлгын партиин (ПАСВ) нютагай хүтэлбэриин гэшүүн Рифаат Асад, ПАСВ-ын нютагай хүтэлбэриин генеральна секретариин орлогшо Мухаммед Зухейр Машарика эдэ тушаалнуудта томилогдоhон байна.

ХАРШАЛАЛТАНУУДЫЕНЬ БОЛЮУЛХА

ЖЕНЕВЭ. Хүнэй эрхэнүүдэй талаар ООН-ой комиссиин эндэ боложо байhан 40-дэхи сессидэ хабаадагшад Сальвадорто, Гватемалада, мүн бусад хэдэн оронуудта хүнэй эрхэнүүдэй бүдүүлигээр хазагайруулагдажа байhан асуудалые зүбшэн хэлсэжэ дүүргэбэ. Сальвадорто, Гватемалада урдынхидал мэтэ хашалта харшалалтанууд, хардалга гүрдэлгэнүүд хэгдэнэ, зонхилхы засагаархидые буруушаагшадые алана хюдана, хулгайлна гэжэ СССР-эй, Индиин, Кубын, Вьетнамай, Шри Ланкагай, Испаниин, Венгриин, Даниин, УССР-эй, Болгариин, уласхоорондын бусад хэдэн эмхинүүдэй түлөөлэгшэд үгэ хэлэхэдээ тэмдэглээ.

Сэрэгшэд, харуулшад, фашис эмхинүүд, «үхэлэй эскадронуудай» бандануудые демократуудые, амгалан хүнүүдые алана, хюдана.

ХОЁРДОХИ ШАТАНЬ ЭХИЛБЭ

ЛОЗАННА. Ливанда национальна эблэрэлгэ туйлаха конференциин хоёрдохи шатань эндэ эхилбэ. Тэрээндэ хабаадахын тула Ливанай президент А. Жмайель, Национальна аршалан абаралгын фронтын хүтэлбэрилэгшэд В. Джумблат, С. Франжье, Р. Караме, «Амаль» гэжэ шиидүүдэй хүдэлөөнэй хүтэлбэрилэгшэ Н. Берри, мүн Ливанай политическэ ба шажанай бусад бүлэглэлнүүдэй түлөөлэгшэд ниишэ ерэhэн байгаа. Сириин ба Саудовска Аравиин делегацинууд адаглагшад боложо хабаадалсана.

Орон доторхи байдалые гуримшуулгада хабаатай асуудалнууд, буудалдаа зогсооходо тухай хэлсээ баталха, Ливан доторой хёмороо зүришэлдөөе шиидхэхэ ниитэ гол ёhонуудые тодорхойлхо, национальна нэгэдэлэй правительствые бүридүүлхэ замууд конференциин зүблэхэ зүйлдэ оруулагдаа.

АРАДАЙ КАМПУЧИИН НЭРЭ ХҮНДЭ ДЭЭШЭЛНЭ

ПНОМПЕНЬ. НРК-гай Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо, НРК-гай гадаадын хэрэгүүдэй министр Хун Сенэй Африка түбиин хэдэ хэдэн оронуудаар ябажа ерэhэн ушарынь уласхоорондын оршом соо арадай Кампучиин нэрэ хүндын хэлбэришэгүйгөөр ургажа байhые элирхэйлэн гэршэлнэ гэжэ Кампучиин СПК гэдэг информационно агентство шэнжэлэл соогоо тэмдэглэнэ.

Африкын бэеэ дааhан байдалтай залуу гүрэнүүдтэ НРК-гай түлөөлэгшэдые хүндэмүүшэ халуунаар угталгань Кампучиин эб найрамдалта гадаадын политикые түрүү үзэлтэй олониитын дэмжэжэ байhые батална. НРК-е хашаха харшалха гэhэн олониитэдэ мэдээсэлнүүдые дэлгэрүүлэн тараадаг империалис хэрэгсэлнүүдэй номнол буруу hүрэhэн байна. Африкын гүрэнүүдэй хүтэлбэрилэгшэдтэй уулзалганuудынь ашаг үрэ ехэтэй байба.

ДРА-гай МИД-эй МЭДҮҮЛГЭ

КАБУЛ. Афган арадта эсэргүүгээр соносхогдоогүй дай үүдхэhэн США түрүүтэй империалис бүлэгөөрхидэй хархис ябуулганuудые Афганистанай Демократическа Республика эрид буруушаана. Афганистанай арадай-демократическа байгуулалтада эсэргүү hүйдхэлтэ ябуулгануудые үүдхэдэг контрреволюционно бандануудые «шууд сэхээр дэмжэжэ» үргэлжэлүүлхэ хараа бодолтой байhан тухайдаа американ захиргаанай хүтэлбэрилэгшэд hүүлэй үедэ нэгэн дуугаар мэдүүлнэ гэжэ Бахтар агентствын дамжуулhан ДРА-гай МИД-эй түлөөлэгшын мэдүүлгэ дотор хэлэгдэнэ. Афганистандахи байдалые политическэ аргаар гуримшуулгые туйлахагүйhөө гадна, энэ байдалые улам орёо түгшүүритэй болгохые Холбоото Штадууд хүсэнэ гэжэ США-гай үндэр дээдэ тушаалтадай хэлэhэн үгэнүүд элирхэйлэн гэршэлнэ.

ФИЗКУЛЬТУРНА ХҮДЭЛӨӨЕ УЛАМ ХҮГЖӨӨХЭ

КОММУНИС ПАРТИ, гүрэмнай совет хүнүүдэй элүүр энхэ байхын тула ехэ анхарал оролдолго гаргадаг юм. «Олоной хабаадалгатай физическэ культура болон спортые саашадань хүгжөөхэ тухай» КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй тогтоол соо совет хүнүүдэй элүүр энхые бэхижүүлгэдэ, болбосоронги зан абариие бүридүүлгэдэ, шандааһа бүхэтэй, дорюун солгёон үетэниие хүмүүжүүлгэдэ али болохоор туһаламжа үзүүлхэ гээшэ физкультурна хүдэлөөнэй гол зорилгонь болоно гэжэ онсолон тэмдэглээ һэн.

Манай республикада физкультура, спортоор бэеэ һорихо талаар горитой арга боломжонууд бии. 11 стадион, спортын 364 зал, 7 бассейн, футболой 385 талмай, волейбол болон баскетболой мянга гаран талмай спортдо дуратайшуулай хэрэглэмжэдэ үгтэнхэй. Һүүлэй хоёр жэлэй туршада спортын түхеэрэлгэнүүдые баригга, стадион болон залнуудые һэльбэн шэнэлхэ, заһабарилха талаар республика доторнай нилээд ехэ хүдэлмэри хэгдээ. Илангаяа үнгэрэгшэ жэлдэ, Буряадай АССР-эй байгуулагдаһаар 60 жэлэй ойдо бэлдэжэ байха үедэ, энэ хүдэлмэри бүри үргэнөөр ябуулагдаа һэн. 1983 ондо бассейнтэй спортын комплекс Кабанскын районой Селенгинск поселогто, мүн спортын 15 зал ашаглагдаа, волейболой, баскетболой, футболой хэдэн зуугаад талмайнууд, буудалгын тирнүүд баригдаа.

Совет, профсоюзай, комсомолой организацинууд партийна комитедүүдэй хүтэлбэрилгэ доро физическэ культурые хүгжөөхэ хэрэгтэ улам ехэ анхарал хандуулжа, бодото хэмжээнүүдые абадаг болонхой. Энэ асуудал профсоюзуудай областной соведэй пленум дээрэ, зарим газарта партиин горкомууд болон райкомуудай бюро, партийна эдэбхитэдэй суглаанууд, районно Соведүүдэй сессинүүд дээрэ зүбшэн хэлсэгдэһэн байха юм.

Республикымнай спортдо дуратайшуул Буряадай спортые бүхэсоюзна уласхоорондын мүрысөөнүүдтэ нэрэтэй солотойгоор түлөөлһэн, ороной суглуулагдамал командануудай бүридэлдэ ороһон эрхим спортсменүүдээрээ омогорхохо дүүрэн эрхэтэй. Хүнгэн атледүүд Н. Виноградова, Т. Позднякова, А. Костецкий, П. Яковлев, барилдаашан Б. Будаев, һур харбагша С. Николаева гэгшэд Советскэ Союзай олимпийскэ суглуулагдамал командада кандидадуудаар абтанхай. 5 спортсмен ороной чемпиончууд болонхой. Һайн дуранай спортын обществонуудай Түбэй соведүүдэй суглуулагдамал командануудай бүридэлдэ 67 хүн ороо. Үнгэрэгшэ жэлдэ республикадамнай СССР-эй спортын уласхоорондын классай 4 мастер, спортын 27 мастер, 866 мастерта кандидат болон нэгэдэхи разрядай спортсменүүд бэлдэгдээ.

Гэбэшье спортын мастернуудай болон суглуулагдамал командануудай гэшүүдэй олошорһон ушар физкультура, спортдо хүнүүдэй бүри олоороо хабаададаг болоһые гэршэлнэгүй. Тиимэһээ физкультура болон спортын саашанхи хүгжэлтын асуудалнуудые хаража үзэхэдөө, КПСС-эй областной комитедэй зууршалгаар олоной хабаадалгые дээшэлүүлгэдэ гол анхарал хандуулагдаа юм. Материальна бааза бэхижүүлгээр, физическэ культурын хэшээлнүүдтэ хүн зониие хабаадуулгаар, спортсменүүдые бэлдэлгээр холын хараатай түсэбүүд диилэнхи олон районуудта табигдаа.

Жэшээнь, арадай депутадуудай Загарайн районно Соведэй сесси физкультура болон спортын табан жэлэй эсэс хүрэтэрхи хүгжэлтын хараа түсэб баталнахай. Спортын эгээл юрын түхеэрэлгэнүүдые барилгын харалга-конкурс 1983 ондо эндэ үнгэргэгдэжэ, спортын 20 талмай шэнээр баригдаһан, 25-иинь шэнэлэн һэльбэгдэһэн байна. Физкультурно-ниитын хүдэлмэриие эрхимээр ябуулхын түлөө социалис мүрысөөн район соо эмхидхэгдэнхэй. Һүүлэй жэлнүүдтэ спортоор бэеэ сэг үргэлжэ һоридог, «Ажал болон Эсэгэ ороноо хамгаалгада бэлэн» гэһэн тэмдэгтэ хүртэһэн хүнүүдэй тоо горитой дээшэлээ, мүн Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй болон облпрофсоведэй дамжуулгын Улаан түгөөр район нэгэнтэ бэшэ шагнагдаа.

Гэхэ зуура бүхы районууд иимэ байдалтай гэхын аргагүй. Нёдондо намар партиин обкомой пропаганда болон агитациин таһаг «Республика дотор олоной хабаадалгатай физкультура болон спортые саашадань хүгжөөхэ тухай» КПСС-эй обкомой бюрогой, Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй тогтоолой Кабанскын райондо ямараар дүүргэгдэжэ байһаниие шалгаа һэн.

Ажалай бүтээсые дээшэлүүлгэдэ, һуралсалда, гүрэнэй түсэбүүдые дүүргэлгэ болон хүмүүжүүлгын зорилгонуудые шиидхэлгэдэ физкультура болон спортын үзүүлһэн нүлөөе гэршэлһэн жэшээнүүд тус район дотор олон. Физкультура болон спортын 52 хүдэлмэрилэгшэд эндэ ажаллана. Гэбэшье КПСС-эй обкомой, республикын Министрнүүдэй Соведэй тогтоол соо табигдаһан хэдэ хэдэн зорилгонууд дүүргэгдээдүй. ГТО-гой комплексые нэбтэрүүлгэдэ туһаламжа үзүүлхэ райгүйсэдкомой дэргэдэхи комисси гурбан жэлэй туршада юушье хэнэгүй. Физкультурно-ниитын хүдэлмэриин харалга болоногүй. Һүүлэй хоёр жэл соо гурбадахи хүн райспорткомитедэй түрүүлэгшын тушаалда хүдэлнэ. ГТО-гой комплексоор түрүү һуури эзэлхын түлөө олон зүйлэй мүрысөөн үнгэргэгдөөгүй. Республикыншье мүрысөөнһөө кабанскынхид хулжаа. Тиихэ зуурандань район соо хуули буса ябадал, илангаяа наһаа хүсөөгүй эдиршүүлэй дунда нилээд олошороо. Гэхэтэй хамта, физкультурно-ниитын хүдэлмэриин удха шанарые зүбөөр сэгнэдэг Баргажанай, Захааминай, Загарайн, Хойто-Байгалай болон бусад зарим районуудта наһаа хүсөөгүй үхибүүдэй хуули буса ябадалнууд үсөөрхэ тээшээ болонхой.

Хойто-Байгалай районой дүй дүршэл илангаяа һонирхолтой. Мүнөө эндэ түгэс түхеэрэгдэһэн 5 стадион, спортын 14 зал, волейболой 46, баскетболой 19 талмай, тамиралгын бассейн болон буудалгын тир бии. Эдэ объектнүүд булта бамайхидай үүсхэл оролдолгоор, мүнгэнэй эгээл бага гаргашатайгаар, нютагай арга боломжонуудые хэрэглэн, бүтээгдээ юм. Северомуйск поселогто баригдаһан спортын зал республикымнай ниислэл хотые шэмэглэхэ һэн ха. Спортын эдэ түхеэрэлгэнүүд түгэс ашаглагдадаг байха юм. Жэшээнь, имагтал нёдондо жэлэй туршада спортоор бэеэ һоридог зоной тоо 3147 хүнөөр нэмээ. Район дотор ГТО-гой тэмдэгтэй 4122 хүн, 1900 инструктор, ниитын тренер болон судьянууд тоологдоно. 613 секци, табан поселогто филиалтай хүүгэд-эдиршүүлэй спортын гурбан һургуули хүдэлдэг. Бамайхидай спартакиадада жэл бүри 8 мянга гаран барилгашад хабаадана.

КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй тогтоолые дүүргэхэ, партиин обкомой, республикын правительствын хамтын шиидхэбэреэр тодорхойлогдоһон хэмжээ ябуулганууды бэелүүлхэ талаар үшөө нилээд оролдолго гаргаха шухала. Физическэ культурые амжалтатайгаар хүгжөөхын тула совет, профсоюзай, комсомолой, спортын болон ажахын органууд эб хамта хүдэлхэ ёһотой. Энэнь илангаяа материальна баазые бэхижүүлгэдэ хабаатай.

Хамтын оролдолгоор районой түбтэ соёлой-спортын эрхим комплекс бодхооһон зэдынхидэй жэшээ һайшаалтай. Энэ хэрэгтэ КПСС-эй райком, тэрэнэй нэгэдэхи секретарь С. Б Жаргалов ехэ үүсхэл гаргаһан байха юм.

Түнхэнэй, Хяагтын, Бэшүүрэй, Хэжэнгын, Яруунын, Баунтын районуудта спортын материальна баазые эрид һайжаруулхаар болоо. Энэ асуудалые шиидхэлгэдэ физкультура болон спортын талаар республиканска, районно комитедүүд эдэбхи гаргажа, олоной хабаадалгатай физкультура болон спортын хүгжэлтэ хангаха шадалтай эрхим мэргэжэлтэд эдэ зургаануудта хүдэлхэ зэргэтэй.

Мүнөө республикадамнай тусхай мэргэжэлтэй 1,5 мянга тухай спортын ба физкультурын хүдэлмэрилэгшэд ажаллана. Гэхэтэй хамта, долоон районно комитедүүдэй түрүүлэгшэнэр тусхай бэлэдхэлгүй Оройдоол 7 коммунистнууд тэдэнэй дунда тоологдоно.

Спорткомитедүүдэй түрүүлэгшэнэрэй үүргэ, нэрэ хүндэ, материальна хангалгые дээшэлүүлхэ талаар хэдэн хэмжээнүүдэй абтабашье, Баунтын, Кабанскын, Хэжэнгын, Прибайкалиин, Железнодорожно районуудта, Гусиноозерск хотодо райгорспорткомитедүүдэй түрүүлэгшэнэр һэлгэгдэжэл байдаг.

Физкультурын хүдэлмэрилэгшэдэй һуралсал, мэргэжэл дээшэлүүлгэ һулаар эмхидхэгдэнэ. Республикын Министрнүүдэй Соведэй дэргэдэхи физическэ культура болон спортын талаар комитет бүхы шатын хүдэлмэрилэгшэдэй һуралсалые эмхидхэхэ уялгатай. Энэ дутагдал багшанарай институдай физическэ хүмүүжүүлгын факультедтэй комитедэй һулаар харилсадагые харуулна ха юм.

Һүүлэй жэлнүүдтэ дүрэ буляалдаагын барилдаа, һур харбалга, боксые эршэтэйгээр хүгжөөхэ зуураа волейбол, баскетбол, футбол гэхэ зэргын наадануудта анхаралаа хандуулхаяа болёод, коньки, сана, велосипедээр урбанайнгаа түйлэлтануудые мүн лэ алданхай.

Харюусалгатай, бодомжотойгоор энэ хэрэгтэ хандабал, хүн зоной элүүрые бэхижүүлхэ, тэдэнэй ажаллаха, Эхэ ороноо хамгаалха хүсэ шадалые дээшэлүүлхэ талаар амжалтанууд түйлагдаха бшуу.

Т. БУДАЖАПОВ,
КПСС-эй обкомой инструктор.

СПОРТ · спорт · СПОРТ · Спорт · СПОРТ

ЭДИРШҮҮЛ МҮРЫСЭНЭ

Үндэрые харайлгаар «Спартак» бүлгэмэй түрүү һуури эзэлхын түлөө нээмэл мүрысөөн мяха-консервын комбинадай спортивна зал соо болобо. 6-дахияа үнгэргэгдэһэн тус мүрысөөндэ 14 командын 80 гаран спортсмен хабаадаа.

13 наһатай хүбүүдэй бүлэгтэ Улаан-Үдын 31-дэхи дунда һургуулиин 6-дахи классай һурагша Алеша Ефремов 160 сантиметр үндэрые дабажа, нэгэдэхи һуури эзэлээ. Басагадай дунда Е. Кимач (9-дэхи һургуули) түрүүлээ. 14—15 наһатай басагадай бүлэгтэ 160 сантиметр үндэрые дабаһан С. Жаворонкова (Кызыл хото) нэгэдэхи. 1-дэхи ДЮСШ-да һорилго хэдэг Л. Власова (52-дохи һургуули) хоёрдохи һууринуудые эзэлһэн байна.

Мүн лэ 160 сантиметрэй тэмдэгые дабажа гараһан Л. Дорофеева (медицинскэ училищи) 16—17 наһатай басагадай дунда түрүү һуури эзэлээ. Хүбүүдэй дунда энэл наһанай бүлэгтэ 195 сантиметр үндэрые харайһан Е. Сафонов (31-дэхи һургуули) шалгараа.

Эдиршүүлэй дунда болоһон мүрысөөндэ Зүүн Сибириин технологическа институдай ба механо-технологическа техникумэй студентнэр Ю. Шурыгин Е Меркушева хоёр илаа. Мүрысөөнэй дүнгүүдээр Улаан-Үдын 31-дэхи дунда һургуулиин команда зургаадахи түрүү һуури эзэлбэ.

Һурагшадай дунда үндэрые харайлгаар мүрысөөн жэл бүри олон хабаадагшадтай болоно байгаашье һаань, тэрээндэ техникум болон училищинуудай түлөөлэгшэдэй үсөөнөөр хабаададагынь харамтай байна.

А. ЧЕБУНИН,
мүрысөөнэй ахамад судья.

ДЭЛХЭЙН ТҮРҮҮ ҺУУРИ ЭЗЭЛХЫН ТҮЛӨӨ

Эхэнэрнүүдэй болон эрэшүүлэй дунда шатараар дэлхэйн түрүү һуури эзэлэлгын түгэсхэлэй нааданда хабаадаха эрхэдэ хүртэхын түлөө мүрысөөнүүд эхилбэ.

Дэлхэйн чемпионка уласхоорондын гроссмейстер Майя Чебурданидзетай уулзаха эрхэдэ хүртэхын түлөө Ирина Левитина (Ленинград), Лидия Семенова (Киев) хоёр Сочидо наадажа байна. Түрүүшынгээ партида тэдэнэр тэнсээ һэн. Удаадахи хоёр партидаа гроссмейстер Ирина Левитина илалта түйлажа, 2,5:0,5 тоотойгоор урагшаа гараба. Иимэ хүшэр хүндэ байдалһаа гарахын тула Л. Семенова забһарлалта хэбэ. Дүрбэдэхи партинь мартын 15-да наадагдаха.

Эрэшүүлэй дунда уласхоорондын гроссмейстернүүд Василий Смыслов (Москва), Гарри Каспаров (Баку) Вильнюс хотодо наадажа байна. Манай эдэ шатаршадай намтар тон һонирхолтой юм. Ушарынь гэхэдэ, В. Смыслов 63-тай, харин Г. Каспаров оройдоол 20 наһатай юм. Смыслов — дэлхэйн урдын чемпион. Тэрэ хүгжэмшэн мэргэжэлтэй, бэрхэ пианист байһаараа мэдээжэ болонхой. Харин Баку хотын багшанарай институдай хари хэлэнэй факультедэй студент Каспаров хэды залуушье һаа, эдиршүүлэй дундаһаа дэлхэйн чемпион болоһон, һүүлэй жэлнүүдтэ үнгэргэгдэһэн уласхоорондын ехэ ехэ мүрысөөнүүдтэ илажа гараһан байна. Шатаршадай мэргэжэл шадабарииень тодорхойлдог Элогой коэффициентын ёһоор, Г. Каспаров мүнөө дэлхэй дээрэ түрүү һуури эзэлнэ—2705. Тиигэжэ тэрэ дэлхэйн чемпион А. Карповһаа урагшаа гаранхай. В. Смысловой коэффициентнь 2618 юм.

Эдэ хоёр бэлигтэй бэрхэ шатаршадай наадан мүнөө бүхы дэлхэйн спортдо дуратайшуулай анхарал татажа байна. Түрүүшынь парти 33-дахи ябадалдаа тэнсэлгээр дүүрээ һэн. Хоёрдохи партидаа тэдэнэр бэрсын гамбидай классическа вариант болохо Таррашай хамгаалалтые наадаба. Эндэ сагаанаар наадаһан дэлхэйн урдын чемпион 14-дэхи ябадалдаа хүлеэгдээгүй шэнэ юумэ хэрэглээ. Энэнь тэрэнэй зорюута бэлдэһэн ябадал болоно. Тиихэдэнь Бакугай шатаршан ээлжээтэ ябадалдаа аяар 40 минута соо бодомжолхо баатай болобо Саашадаа тэмсэл улам шангадажа, хоёр талаһаа һонирхолтой ябадалнууд хэгдэһэн байна. 41-дэхи ябадалдаа хойшолуулагдаһан энэ партинь дахинаа һэргээгдэнгүй, тэнсэлгээр дүүрэбэ. Нааданай тоо 1:1 болоо. Гурбадахи партинь мартын 14-дэ наадагдаһан байна.

(ТАСС).

СПОРТ · Спорт · СПОРТ

ИЛАЛТАДА УРЯАЛНА

Түрэл Буряад оронойнгоо ниислэл хотын 1-дэхи дунда һургуулида сугтаа һураһан балшар наһанайнь нүхэр журналист Анатолий Субботин «Олимпиэдэй алтан бөөлэйнүүд» гэжэ ном соогоо боксоор түрүүшын совет олимпийскэ чемпион Владимир Сафроновой намтар тухай, дэлхэйн олон ехэ ехэ хото городуудай рингнүүд дээрэ тэрэнэй түйлаһан амжалта, илалтанууд тухай, илангаяа аяар холын Австралиин Мельбурн хотодо үнгэргэгдэһэн XVI Олимпиадын чемпион болоһон тухайнь дэлгэрэнгыгээр хөөрэжэ, уншагшадые баясуулаа һэн. Энэ ном сооһоо В. Сафроновой Эхэ ороноо алдаршуулха талаар бага балшар наһанһаа хойшо ехэ хүсэл эрмэлзэлтэй, патриот ёһоной мэдэрэлтэй байһан ушартань онсо анхарал хандуулагдана.

Ургажа ябаа залуу үетэниие суута совет спортсменүүдэй хугаршагүй зоригоор, хүсэл эрмэлзэлээр хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ анхаралаа хандуулха ёһотойбди. Эгээл тиимэһээ юрэнхы эрдэмэй, мэргэжэлэй һургуулиие хубилган шэнэлхэ тухай КПСС-эй ЦК-гай проект дотор энээн тухайда дэлгэрэнгыгээр хэлэгдэһэниинь гайхалтайшье бэшэ.

Боксоор түрүүшын совет олимпийскэ чемпион — нютагаймнай алдарта хүбүүн, спортын габьяата мастер В. К. Сафроновой дурасхаалда зорюулагдажа үнгэргэгдэһэн заншалта мүрысөөндэ хабаадагшад иимэ мэдэрэлээр эзэлэгдэһэн байха юм. Тэрэнэй алдар габьяа эдиршүүлые илалтада уряална.

Эгээл эрхим һайн һорилго бэлэдхэлтэй, шандааһа шангатай эдир боксернууд түгэсхэлэй мүрысөөндэ гараһан байна. Энэ жэлэй мүрысөөн гансал манай республикын бэшэ, харин Сибирь болон Алас-Дурна зүгэй эдир боксернуудай мэргэжэл шадабариин дээшэлжэ байһые элирхэйлэн харуулба.

Дундуур наһанай бүлэгтэ Сандан Парьянов (Түнхэн) Сережа Павлов (Забайкалец), хоёр өөр өөрын онсо арга дүрэтэй, гартаа шэртэһэтэй байхаһаа гадна, һубэлтэн бэрхээр, зоримгойгоор наадажа, илалта түйлаа. Тиин главна судейскэ коллегиин шиидхэбэреэр эрхим һайн арга дүрэтэй байһанайнь түлөө тусхай шангууд тэдэнэртэ барюулагдаба. Саашадаа зүб мүрөөр һорилго бэлэдхал хээд байбал, тэдэ манай республикын бэрхэ боксернуудые халажа абаха аргатай гэжэ тэмдэглэлтэй.

Тиихэдэ С. Шолохов (Благовещенск) гоё һайханаар наадажа, хэдэн илалта түйлаһан байна. «Слава һаяшагай һорилго хэбэшье, хэдэн мүрысөөндэ илажа гараа. Онсо тэмдэглэлтэй юумэниинь юуб гэхэдэ, «Олимпиин найдал» гэжэ мүрысөөндэ түйлаһан илалтань тэрэнэй ерээдүйтэй байһые элирхэйлэн гэршэлнэ гэжэ һананаб», — гээд Амарай областиин эдиршүүлэй суглуулагдамал командын тренер, спортын мастер Петр Кушнарев хөөрэнэ.

Ю. Борисов (Хори) — Э. Доржиевые (Хэжэнгэ), И. Барманов (Ангарск) — С. Митягиниие (Прибайкалиин район), В. Денисов (Улаан-Үдэ) — Б. Дугаровые (Сэлэнгэ), М. Корсаков (Благовещенск) — В. Жежерые (Усть-Илимск) диилэжэ, түрүү һууринуудые эзэлбэ.

Аха наһанай бүлэгтэ уулзалга бүхэн һонирхолтой, шанга тэмсэлдэ үнгэрбэ. Гэбэшье түрүүшын гурбан шэгнүүртэ айлшаднай шалгараа. Буряад ороной долоо дахин чемпион, мүнөө Шэтын областиин Краснокаменск хотодо тренерээр хүдэлдэг Михаил Шантановай һурган һориһон хүбүүдые эндэ онсолон тэмдэглэлтэй. В. Ильяшенков яһала һайнаар туладабашье, эгээл хүнгэн шэгнүүртэ тэнсүү шанга тэмсэлдэ Усолье-Сибирское хотын Володя Лялькинда булигдаба. Краснокаменскын эдир боксер Костя Тазентинов манай спортдо дуратайшуулда мэдээжэ юм. Ушарынь гэхэдэ, тээсгэн һурагшадай дунда үнгэргэгдэһэн зоной мүрысөөндэ тэрэ эдэбхитэй һайнаар наадажа, бронзо медаляар шагнагдаа бэлэй. Харин мүнөө тэрэ РДЮСШ-гай һурагша А. Сухановые шүүжэ, илалта түйлаба.

Ангарск хотын эдир хүбүүд амжалтатай байба. Эдик Волосатов набтаршаг бэетэйшье һаа, хүдэр багжагар юм. Тэрэ ФНС-эй Түбэй соведэй мүрысөөндэ илаһан, зоной нааданда мүнгэн медаляар шагнагдаһан намтартай. Тэрэ 65 дахин ринг дээрэ гаража тулалдахадаа оройдоол табан уулзалгадаа диилдэһэн байна. Түгэсхэлэй нааданда С. Собенниковые («Забайкалец») тогтоон торгонгүй шүүгээ.

50 килограмм. Улаан-Үдын хүүгэдэй спортын һургуулиин һурагша Баяр Цырендоржиев Ангарскын Коля Мачеевтэй тулалдахадаа, манай боксернууд сооһоо түрүүлэн илажа гараба.

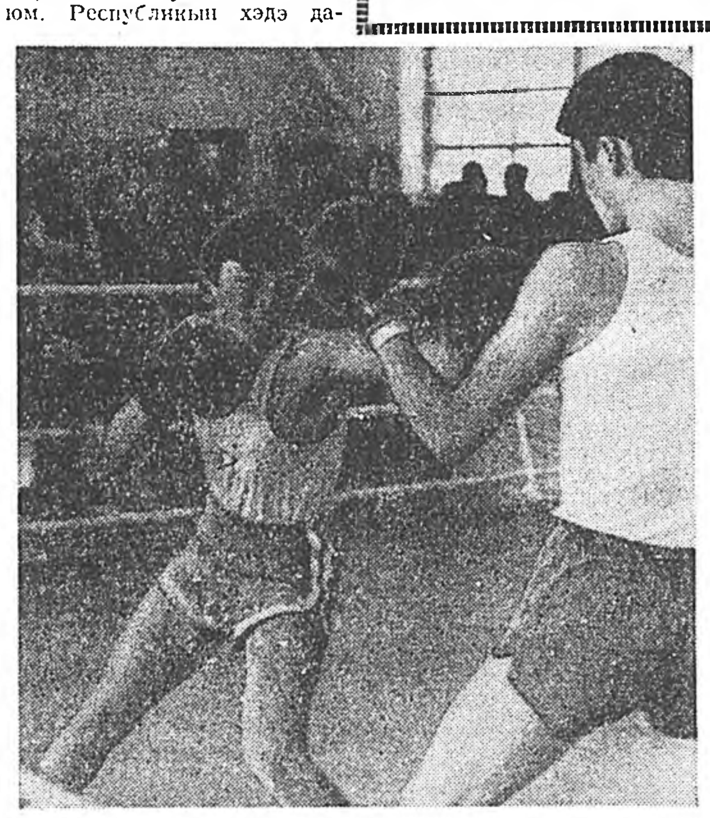
Удаань Виктор Дулмаев (Закаменск), Алексей Инкижинов, Валерий Хоров (хоюулаа «Забайкалецһаа») гэгшэд тэрэниие дэмжэбэ. В. Хоров РДЮСШ-гай түлөөлэгшэ Д. Молчановтай уулзахадаа, нүгөөдынгөө нэрэ зэргэһээ, онобшотой шанга сохилтоһоо далтиржа байнгүй, эдэбхитэйгээр тулалдажа, илалта түйлаһан байха юм. Республикын хэдэ дахин чемпион, зоной нааданда шалгараһан Д. Молчанов энэ удаада һулашаг һорилго бэлэдхэлтэй байшоо.

Бусад шэгнүүрнүүдтэ А. Афонин (Кабанск), И. Погорелов (Усолье-Сибирское), С. Сухоруков (Благовещенск), А. Яньков (Закаменск), Е. Свириденко («Забайкалец») гэгшэд илалта түйлаба.

Аха наһанай бүлэгтэ А. Инкижинов, С. Сухоруков — эгээл гоё һайхан арга дүрэтэй байһанайнгаа түлөө, харин А. Суханов, Е. Свириденко гэгшэд илалта түйлаха ехэ хүсэл эрмэлзэлтэй байһанайнгаа түлөө тусхай шангуудта хүртэбэ. Илагшадта «Забайкалец» гэжэ спортклубай диплом, дурасхаалта медаль, үнэтэ бэлэгүүд барюулагдаһан байна.

— Заншалта мүрысөөн яһала һайнаар эмхидхэгдээ. Энэ талаар авиационно заводой профком болон комсомолой комитет, «Забайкалец» гэжэ спортклубай хүтэлбэрилэгшэд, тренернүүд ехэ оролдолго гаргаһан байна, — гэжэ мүрысөөнэй ахамад судья спортын мастер Д. Д. Бабудоржиев хөөрэнэ. — Эндэ манай зарим хүбүүд яһала һайн һорилго бэлэдхэлтэй байһанаа харуулаа. Гэбэшье дутуу дунданууды емнай элирүүлбэ. Заримашуул хамгаалалтада анхарнагүй. Эдэ бүгэдые усадхан зайсуулжа эдир спортсменүүдэй мэргэжэл шадабаринь улам дээшэлүүлхэ ёһотойбди.

Б М ЖИГЖИТОВ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: гонгын зэдэлхэд.

В ПЛУТТЫН фото.

«ЗҮҮНЭЙ ХОТОНУУДАЙ ХАТА[...]

Бангладешэй Арадай Республикын ниислэл — Дакка хотын һаяшаг — 1608 ондо бии болоһоншье һаань. Бангладешэй түүхэшэд тэрэ хайшан гэжэ бии болоо юм гэһэн асуудалда дүүрэн харюусажа биралаггүй байна. Табанһаа үсөөн бэшэ тухайламжа бии. Теэд тэдэнэй нэгэнииньшье эрдэм-шэнжэлгын ёһоор баримталагдаагүй.

Бенгал провинциин түрүүшын засаг баригша Агуу Моголнуудай гарбалтай Алаудлин Ислам-шах иимэ нэрэ үгөө юм гэжэ туристнүүдтэ хэлэжэ үгэдэг байна. Үльгэрэй ёһоор тэрэнэй, флотили тоорсойлоод, Ганг мүрэнөөр уруудажа ябатарнь, стратегическэ талаараа ехэл таарамжатай газар байшоо хаш. Тэндэ тогтожо, эрьеэр ябаһан хүгжэмшэдые харамсаараа, тэрэ тэдэниие байлгаад, «ехэ барабануудые» аһан шадалаараа сохигты гэжэ захираа һэн гэхэ (бенгали хэлээр «дхаки»). Тиин нэгэн доро дүрбэн зүг тээшэнь сэрэгшэдээ эльгээхэдээ, барабанай абяа дуулахаяа болиходоо зогсохот гэжэ захирһан гэхэ. Тиигэжэ энэ хотын газаа хилэнь тэмдэглэгдээ юм гэдэг. Мүн «дхак» гэһэн үгэһөө үндэһэлжэ, хотын нэрэ үгтөө юм ха гэжэ багсаамжалдаг.

Энээниие үнэн бэшэ гэжэ һэжэглэһэн хүнүүдтэ ондоошье тухайламжанууд дурадхагдадаг байна. Тэрэ тоодо эндэ ехээр ургадаг дхак модонһоо үнгитэй, үгышье һаа, эртэ урда сагта эндэ байһан Дхака Исерри гэжэ индуис һүмын нэрээр нэрлэгдэнхэй юм гэдэг. Мүнөө байгааша Даккын тэрээгүүр үе сагһаа хойшо харуул харадаг зоной байранууд бии, бенгаляар «дхакка», мүнөөнэй Даккын нэрэ энээнһээ эхитэй агбза гэһэн профессор Сиркарай тухайламжа зүбшүү гэжэ һанамаар...

Дакка үни удаан саг соо Бенгал провинциин ниислэл байһан гүй гансашье өөрынгөө шадай бэшэ, харин бүхы Агуу Моголнуудай империин социально-политическэ хүгжэлтын онсо шэнжэ шарай үлөөнхэй. XVI—XVII зуун жэлэй үеэр Дакка үзэгдөөгүй ехээр хүгжэжэ, тэрэ үедөө Индиин субконтинент дээрэхи эгээл баян, хүсэтэйшье хотонуудай нэгэн болоо юм гэжэ Бангладешэй мэргэжэлтэдэй түүхэтэ шэнжэлгэнүүд болон монографинууд соогуураа омогорхон тэмдэглэһэниинь эли юм. Эндэ айхабтар баян Бара Катра ба Чхота Катра гэдэг ордонууд бодхоогдоо, арбаад шухаг һүмэ дуган, шулуун харгы, хүүргэ баригдаа, тэрэ үедөө эгээл ехэ базаарай талмайнууд бии болгогдоо һэн. Литература болон искусство эрид хүгжэһэн байгаа.

Перси ба Турциһаа худалдаа наймаанай харгы иишэ татагдаа, 1616 ондо Европоһоо түрүүшын онгосо Даккада хүрэжэ ерээ һэн. Үнишье болонгүй, эндэ португалиинхидай, голландиинхидай, французуудай, армянуудай, грегүүдэй ба англичануудай колонинууд бии боложо, айхабтар үнэгүйгөөр амта оруулдаг зүйлнүүдые, дэлхэй дээрэ мэдээжэ бенгалиин муслин гэхэ мэтэ юумэ худалдажа абадаг байгаа. Энэ үе саг тухаа Бенгалиин поэт Куалин Бенгали өөрынгөө шүлэг соо иигэжэ бэшэнэ:

«О, Дакка, саад-хотош.
Ши зүүнэй хотонуудай хатанши...»

Тиин иимэ амгалан тайбан саг үнишье үргэлжэлөөгүй. 1757 ондо Плесси шадар болоһон тулалдаанай һүүлээр Бенгали Англиин эзэмдэгшэдэй засаг доро ороһон байгаа. Эзэмдэһэн оронoо хайра гамгүй дээрмэлэжэ эхилээ. Хотонуудынь доройтон хохираа, гар үйлэдбэри болон искусство хубилжа эхилээ. Миллион зон туража үхэжэ захалаа. Хэзээб даа, һалбаран байгаа Дакка иимэ аймшагтай хуби заяанһаа зайлажа шадаагүй, Бенгалиин ниислэлэй Калькуттада болгогдоходонь, тэрэ Индиин субконтинентын зүүн таладахи түрүү үүргээ сүм гээһэн байгаа.

Манай хото һөөргөө хүсэн түгэлдэр болохо аабза гэжэ бангладешэйхид хододоо найдадаг һэн ха. 1905 ондо Зүүн Бенгали, Трипур ба Ассам гэдэгүүд хамтаржа Дакка дахинаа провинциин ниислэл болоо һэн. Тэрэшэлэн 1962 ондо энэ хото Пакистанай хоёрдохи ниислэл гээшэ гэжэ соносхогдоһон байна. Тиигэбэшье Дакка үндыжэ хүгжэхын орондо улам гээгдэнги, илгүулангы хото болошоо һэн. Пакистанай бии болоһоор түрүүшын арбан жэл соо гүрэнэй экономическа хүгжэлтын гаргашануудай оройдоол 20 процентынь болон 17-һоо багынь соёл гэгээрэлдэ гэжэ абаһан байна.

Урдань моголнуудай ба англичануудай зонхилолго доро байһандал, бенгалиинхид үнгэрхэдөө өөһэдынгөө хото соо харюусалгата тушаалда хүртэдэггүй, харин Баруун Пакистанай гарбалтайшуулай мэдэл доро байгаа. Иимэ байдал арадайсүлөөрэлтын тэмсэлые нилээд эдэбхижүүлжэ, 60-аад онуудта Дакка хото Зүүн Пакистанай арадуудта автономи олгохо гэһэн хараа урдаа табиһан Бангладешэй Арадай лигэ гэжэ хүтэлбэрилхы партиин түшэг тулгуури болоһон байгаа.

1971 оной марһаа декабрь хүрэтэр, юһэ һарын туршада, бенгалиинхид гартаа буу барижа, өөһэдынгөө бэеэ даанги байдалые хамгаалаа. Энэ тэмсэлдэ Пакистанай сэрэгшэд зэбүүрхэмэ хатуу аяг ааша гаргаа — гансал Даккада арбаад мянган хүниие буудаа, Даккын университет, Арадай лигэ гэжэ партиин штаб, түрүү үзэлтэй, газетэ болон журналнуудай редакци ба типографинуудые һандаргаа, зуугаад байра галдаа.

1971 онһоо Дакка — Бангладешэй Арадай Республикын ниислэл. Тэрэнэй үйлсэ болон тал[...] арадай [...] лэ гарга[...] дай дуу[...] Эндэ А[...] тиие хү[...] жибур Р[...] тэмсэлдэ [...] зондоо [...] эндэ 197[...] Пакистан[...] гүйгөөр [...] дэрһэн б[...]

Бээ да[...] руушын [...] Бангладеш[...] һандарһа[...] шэнэлэлы[...] жа заха[...] нүүдтэ [...] баригда, [...] тэмсэлшэ[...] бигдаа, [...] болгог[...] шан бар[...] дын аз[...] республи[...] шье он[...] лалгада [...] хотын 20[...] хэгдэнхэй [...] лэ тула[...] тай Мот[...] жаа най[...] бүд нэх[...] болбосор[...] нүүдтай [...] дүстриалы[...] ногоон ү[...] гүүд соо [...] ба Гульш[...] орнодог.

Даккын [...] нүүдтэ [...] хэһэнэй [...] дөө хүүш[...] бинүүдаар [...] Шэнэ ка[...] гэдэхи [...] он» ба «[...] гэдэг го[...] нүүдаар [...] хүүшан [...] урданай [...] даагүй [...] шын ар[...] үйтан [...] шүүлатай [...] да ороо[...] гой дээ[...] наймааша[...] доторос [...] Базаар [...] мүнөө б[...] Эндэ [...] 50-һаа [...] дали, са[...] хэһэг бү[...] гаад ха[...] Хотын [...] түүхэтэ [...] ехэ Мог[...] шадай о[...] губернато[...] хүүшанай [...] ганууд [...]

Энэ [...] нүүдаа [...] эмхинүүды[...] ял бай[...] Хэгдэжэ [...] хүдэлмэр[...] ческа м[...] музейн [...] дэжэ, эн[...] ехэ үүр[...] дэхэб. [...] түүхэшэ[...] тэ. Дакка [...] сые тайл[...]

Евгений [...]
АПН-[...]
Дакка.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаһанда. «Хододоо урда ябаха заншал» — Н. Дегтяревой статья. «Гусиноозерско ГРЭС-эй барилга дээрэ» — суглуулбари.

Хоёрдохи хуудаһанда. «Хэшээлдээ эдэбхитэй, ажалдаа амжалтатай» — И. Доровскихай статья. «Томошье, багаханшье загаһан баригдыш» — А. Терехинэй статья. «[...] шиидхэдэ[...] статья. «[...] нэрэ хүнд[...] статья.

Гурбада[...] «Оронойн[...] манай аж[...] вэй стать[...] Мэдээсэл.

Дүрбэд[...] «Сэдьхэл[...] Праведник[...] гын хил[...] ботиной [...] нүүд, сон[...]

СЭНХИР ЭКРАН

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 8.55— Дамжуулгын программа. 9.00— «Время». 9.40 — Үглөөнэй гимнастика. 9.55— Эрдэм-дэлгэрүүлгын фильмүүд. 10.35— «Экран дээрэ—кинокомеди». «Эхиршүүл». 11.55— «Инаг дуран тухай» —концерт. 12.20— Поэтессэнүүд шүлэгүүдээ уншана. 12.50— Һүүлэй һонин. (12.55 хүрэтэр). 15.15— Һүүлэй һонин 15.35— 80-аад онуудай коммунистнууд. Баримтата телефильмнүүд. 16.25 «Газарай һеэм»— фильм-концерт. 16.55— «Лечение высотой»— баримтата фильм. 17.15—«Шатарай һургуули». Разряднигуудай класс 17.45— Концертын зал соо — һурагшад. 18.45— Олон түмэнэй ленинскэ университет. «Хоёр дэлхэй—хоёр ондоо политика». Дайнда эсэргүү мүнөө үеын хүдэлөөн тухай.

Улаан-Үдэ. 19.15 — Уласхоорондын шэнжэлэл. (буряадаар). 19.30 — «Байгал».

Москва. 1945 — «Мүнөөдэр — түби дэлхэйдэ».

Улаан-Үдэ. 20.00 — «Байкал». 20.20 — Табан жэлэй түг үргэгшэд».

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Москва. 8.55 — Дамжуулгын программа. 9. — Үглөөнэй гимнастика. 9.15 — «Искусство [...] баримтата [...] 10.35 — Ю[...] дахи класс[...] ботных», [...] хэлэн. 11.0[...] түүхэтэ ду[...] — Физик[...] лупроводни[...] гэ». 12.05 [...] 13.40 — [...] ажабайдал[...] шатанууд. [...] без голов[...] фильм. 16[...] ни[...].

Улаан-Үд[...] айлшад».

Москва. [...] хэндэнь н[...] хи П. Бог[...]

Улаан-Үд[...] холнууд.

Москва. [...] ука ба а[...] И. Гайдн, [...] тэй наада[...] жор.

Москва. [...] нойрсогты, [...] абгай хөө[...] инструмент[...] самблиин [...] «Время». [...] нэй амтан[...] фильм. (3[...]

Газеты[...] мер мар[...]

Р. Б[...]

МАНАЙ АДРЕС, ТЕЛЕФОНУУД: ИНДЕКС: 670000

УЛАН УДЭ, ул. КАЛАНДАРИШВИЛИ, 23, редактор — 2-50-96, приемная — 2-54-54, зам. редактора — 2-68-08, зам. редактора — 2-62-62, отв. секретарь — 2-50-52, секретариат 2-66-75 отделы: партийной жизни — 2-34-05, пропаганды — 2-56-23, промышленности и строительства — 2-61-35, сельского хозяйства — 2-64-36, 2-63-86, советского строительства и быта — 2-69-58, культуры и школ — 2-60-21, 2-57-63, информации — 2-60-91, переводов — 2-54-93, писем и селькоров — 2-67-81, корректорская — 2-33-61, выпускающие — 2-35-95, отдел объявлений — 2-65-54.

Республиканская типография [...] [...]венного комитета Бурятской А[...] [...] делам издательств, полиграфии [...] [...]ной торговли г. Улан-Удэ, ул. Лени[...] Н-01365. Заказ № 63. Индекс [...]